

คำนำ

การเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลกของประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศไทย ได้ส่งผลกระทบต่อทั้งในทางบวกและทางลบ ต่อการค้าของประเทศเหล่านั้นทั้งสิ้น ผลในทางบวกคือประเทศต่าง ๆ จะมีตลาดที่กว้างขวางขึ้น คือ สามารถส่งสินค้าเข้าไปขายได้ในทุกประเทศที่เป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก นอกจากนี้องค์การการค้าโลกยังเป็นผู้กำกับการดำเนินการค้าของประเทศสมาชิกให้เป็นไปตามกรอบและข้อตกลงทางการค้าต่าง ๆ ทำหน้าที่ยุติข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศสมาชิก รวมถึงเป็นเวทีการเจรจาทางการค้าของประเทศสมาชิกอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ผลกระทบในทางลบต่อการเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก ก็ทำให้ประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติตามข้อตกลงทางการค้าที่บางข้อตกลงได้กำหนดโดยประเทศที่พัฒนาแล้วและทำให้เกิดเป็นข้อกีดกันทางการค้าขึ้นกับประเทศที่ยังไม่พัฒนาและประเทศที่กำลังพัฒนา ซึ่งปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นปัญหาใหญ่ที่ยังหาข้อยุติไม่ได้ แม้จะมีการประชุมกันหลายครั้งในเวทีขององค์การการค้าโลกก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประชุมระดับรัฐมนตรีครั้งที่ 3 ขององค์การการค้าโลกที่เมือง **Seattle** ประเทศสหรัฐอเมริกา ระหว่างวันที่ 29 พฤศจิกายน 1999 ถึง วันที่ 3 ธันวาคม 1999 ซึ่งประสบความสำเร็จโดยสิ้นเชิงในเรื่องการเจรจาเกี่ยวกับมาตรการกีดกันทางการค้าต่าง ๆ ซึ่งผู้เขียนได้เดินทางไปเข้าร่วมประชุมในครั้งนี้ด้วย

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความ เรื่อง “องค์การการค้าโลกกับมาตรการที่มีใช้ภาษี : ประเทศไทยได้ประโยชน์และเสียประโยชน์อะไรจากองค์การการค้าโลก” จะเป็นข้อคิดที่สำคัญและเป็นประโยชน์ในการเตรียมตัว สำหรับผู้ผลิตและผู้ส่งออกของไทย ที่จะสามารถผลิตและส่งออกไปยังตลาดโลกได้โดยไม่ถูกกีดกันทางการค้า

ดร. อัครนีย์ รัตนมาลัย

ผู้อำนวยการสถาบันยุทธศาสตร์การค้า

8 พฤษภาคม 2545

บทความนี้เป็นข้อคิดเห็นส่วนตัวของ ดร.อัศนีย์ รัตนมาลัย

ไม่เกี่ยวกับสถาบันยุทธศาสตร์การค้า แต่อย่างใด

องค์การการค้าโลก

กับมาตรการที่มีใช้ภาษี : ประเทศไทยได้ประโยชน์ และ เสียประโยชน์อะไรจากองค์การการค้าโลก

1. บทนำ

องค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) เป็นองค์การระหว่างประเทศที่มีพัฒนาการมาจากการทำความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากร และการค้า (General Agreement on Tariffs and Trade : GATT) เมื่อปี พ.ศ. 2490 แต่ขณะนั้นยังไม่มีสถานะเป็นสถาบัน จนกระทั่งประเทศสมาชิกได้เปิดการเจรจาอบอุรุกวัย ในพ.ศ. 2529 และจากผลการเจรจาดังกล่าว ส่วนหนึ่งคือการก่อตั้งองค์การการค้าโลกและในที่สุดองค์การการค้าโลก จึงได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2538 มีสมาชิกเริ่มแรกจำนวน 81 ประเทศ (สมาชิก ณ วันที่ 26 กรกฎาคม 2544 มีจำนวน 142 ประเทศ) และมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

สำหรับวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งขององค์การการค้าโลก ก็เพื่อพัฒนาระบบการค้าเสรีระหว่างประเทศ กำกับการค้าและการของประเทศไทย โดยให้เป็นไปตามความตกลงทางการค้า ทำหน้าที่ยุติกรณีพิพาททางการค้าระหว่างประเทศสมาชิกและเป็นเวทีการเจรจาการค้าของประเทศสมาชิกอีกด้วย องค์การการค้าโลกมีหน้าที่สำคัญดังต่อไปนี้

(1) บริหารความตกลงและลงบันทึกความเข้าใจที่เป็นผลจากกรอบของ GATT/WTO รวม 28 ฉบับ โดยผ่านคณะมนตรี (Council) และคณะกรรมการ (Committee) ต่าง ๆ ตลอดจนดูแลให้มีการปฏิบัติตามพันธกรณี

(2) เป็นเวทีเพื่อเจรจาลดอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิกทั้งในรูปแบบของมาตรการภาษีศุลกากร และมาตรการที่มีใช้ภาษีศุลกากร

(3) เป็นเวทีสำหรับการแก้ไขข้อขัดแย้งทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิกและหากไม่สามารถตกลงกันได้ ก็จะจัดตั้งคณะผู้พิจารณา (Panel) ทำหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงและให้ข้อเสนอแนะ

(4) ติดตามสถานการณ์การค้าระหว่างประเทศ และจัดให้มีการทบทวนนโยบายการค้าของสมาชิกอย่างสม่ำเสมอเพื่อการตรวจสอบให้เป็นไปในแนวทางการค้าเสรี

(5) ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศกำลังพัฒนาในด้านข้อมูล ข้อเสนอแนะเพื่อให้สมาชิกปฏิบัติตามพันธกรณีได้อย่างเพียงพอ ตลอดจนทำการศึกษาประเด็นการค้าที่สำคัญอื่น ๆ

(6) ประสานงานกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund : IMF) และธนาคารโลก (World Bank) เพื่อให้นโยบายเศรษฐกิจโลกสอดคล้องกันยิ่งขึ้น

ภายหลังจากที่ได้มีการจัดตั้งองค์การการค้าโลกแล้ว ได้มีการทำความตกลงที่สำคัญภายใต้องค์การการค้าโลก ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

1. การเปิดตลาด : มาตรการที่สำคัญ คือ

1.1 การลดภาษีศุลกากรสินค้าอุตสาหกรรม (รวมถึงสินค้าประมง) : ภายใต้ข้อตกลงนี้ประเทศต่าง ๆ จะต้องลดภาษีลงเฉลี่ยร้อยละ 33 ภายใน 5 ปี (เริ่มวันที่ 1 มกราคม 2538) และห้ามเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษ หากไม่เคยมีการเก็บอยู่ก่อน และไม่ได้อ้างไว้ในตารางข้อผูกพัน

1.2 สินค้าเกษตรกรรม : ภายใต้ข้อตกลงนี้ทุกประเทศต้องยกเลิกมาตรการการห้ามนำเข้า โดยให้ปรับเปลี่ยนมาใช้มาตรการภาษีศุลกากรแทน รวมถึงให้มีการลดภาษีลงเฉลี่ยร้อยละ 36 และ 24 โดยลดลงอย่างน้อยร้อยละ 15 และ 10 ในแต่ละรายการสินค้าภายใน 6 ปี และ 10 ปี สำหรับประเทศพัฒนาแล้วและกำลังพัฒนาตามลำดับ ตลอดจนให้ลดการอุดหนุนสินค้าเกษตรกรรม ทั้งการอุดหนุนภายในและการอุดหนุนการส่งออก

1.3 สิ่งทอและเสื้อผ้า : ภายใต้ข้อตกลงนี้ให้ประเทศสมาชิกมีการเปิดเสรีการค้าสิ่งทอ และเครื่องนุ่งห่ม แทนการใช้ข้อตกลงสินค้าสิ่งทอระหว่างประเทศ โดยยกเลิกการจำกัดการนำเข้าภายในเวลา 10 ปี โดยวิธีการขยายโควตาและวิธีการนำรายการสิ่งทอกลับเข้ามาอยู่ใน GATT อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538

2. **กฎระเบียบการค้า** : มีการปรับปรุงกฎระเบียบการค้าที่สำคัญ ๆ ซึ่งบางกฎระเบียบการค้ามีผลกระทบต่อประเทศที่กำลังพัฒนา รวมทั้งประเทศไทยด้วย เช่น

2.1 **ความตกลงว่าด้วยการใช้มาตรการสุขภาพอนามัย และสุขอนามัยพืช** : อนุญาตให้ประเทศสมาชิกกำหนดระดับความปลอดภัย และการตรวจสอบมาตรฐานสินค้านำเข้า แต่จะต้องสอดคล้อง กับมาตรฐานระหว่างประเทศ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้แต่ละประเทศ กำหนดมาตรฐานตามใจชอบ ซึ่งจะเป็นอุปสรรคทางการค้าระหว่างกัน ซึ่งข้อตกลงดังกล่าวนี้ ได้มีผลกระทบต่อประเทศกำลังพัฒนาต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทยด้วย ทั้งนี้เนื่องจากสหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป ได้กำหนดมาตรฐานดังกล่าวไว้สูง ซึ่งประเทศกำลังพัฒนาไม่สามารถทำได้ หรือทำได้ก็ต้องมีต้นทุนในการผลิตที่สูง มาตรการดังกล่าวจึงเป็นมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช่ภาษี (Non-Tariff Measures : NTMs) ซึ่งเป็นการกีดกันทางการค้าที่มีใช่ภาษี (Non-Tariff Barriers : NTBs) ต่อประเทศกำลังพัฒนาอย่างสิ้นเชิง โดยเฉพาะการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกร

2.2 **ความตกลงว่าด้วยการต่อต้านการทุ่มตลาด** : มีการกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการไต่สวนการทุ่มตลาดให้รัดกุมมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ประเทศต่าง ๆ ปฏิบัติให้สอดคล้องกัน เป็นการลดโอกาสที่อาจมีประเทศผู้นำเข้าใช้มาตรการนี้เพื่อกีดกันทางการค้าอย่างไม่เป็นธรรม

2.3 **ความตกลงว่าด้วยการตอบโต้การอุดหนุน** : มีการกำหนดประเภทของการอุดหนุนไว้อย่างชัดเจนว่า การอุดหนุนประเภทใดเป็นการอุดหนุนที่ต้องห้าม ประเภทใดเป็นการอุดหนุนที่ทำได้ และประเภทใดเป็นการอุดหนุนที่ทำแล้วอาจถูกมาตรการตอบโต้ นอกจากนั้นยังได้กำหนดแนวปฏิบัติในการไต่สวนเพื่อการตอบโต้สินค้าเข้าที่ได้รับการอุดหนุนจากประเทศผู้ผลิตเพื่อให้แต่ละประเทศถือปฏิบัติ

3. **เรื่องใหม่ ๆ** : มีการจัดทำข้อตกลงเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการในเรื่องที่ยังไม่มีกฎเกณฑ์ของ GATT กำกับมาก่อน หรือหากมีก็น้อยมาก ได้แก่

3.1 **ทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIPS)** : มีการกำหนดขอบเขต และมาตรฐานการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาประเภทที่สำคัญ ได้แก่ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ การออกแบบวงจรรวม ชื่อทางภูมิศาสตร์ และความลับทางการค้า

3.2 การค้าบริการ (GATs) : ได้มีการกำหนดความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ โดยมีหลักการสำคัญ ๆ ทำนองเดียวกับ GATT เช่น หลักการไม่เลือกปฏิบัติ ความโปร่งใส การเปิดเสรีตามลำดับ เป็นต้น

3.3 มาตรการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIMs) : กำหนดหลักการที่สำคัญ คือ ทุกประเทศต้องยกเลิกมาตรการลงทุนที่มีผลเท่ากับการกีดกันการนำเข้า โดยประเทศพัฒนาแล้วต้องยกเลิกภายใน 2 ปี ประเทศกำลังพัฒนากยกเลิกภายใน 5 ปี มาตรการเหล่านี้ได้แก่มาตรการกำหนดให้ใช้วัตถุดิบในประเทศในการผลิตสินค้า หรือที่เรียกว่า Local content requirement ไม่ว่าข้อกำหนดนี้จะเป็นข้อบังคับหรือเป็นเงื่อนไขต่อการที่ผลผลิตภายในจะได้รับสิทธิพิเศษใด ๆ ก็ตาม เช่น สิทธิในข้อยกเว้นไม่เสียภาษีตามนโยบายส่งเสริมการลงทุน

ข้อตกลงต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น มีหลายข้อตกลงที่ได้ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งผลกระทบในทางบวกและผลกระทบในทางลบต่อประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายซึ่งมีรายได้หลักจากการส่งออกผลิตผลทางการเกษตร โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการกีดกันการค้าที่มีใช้ภาษี (NTBs) ซึ่งเป็นเรื่องที่มีผลกระทบโดยตรงต่อประเทศกำลังพัฒนาที่ต้องพึ่งหารายได้จากการส่งออกผลิตผลเกษตรกรรมเป็นหลัก

2. ประเทศไทยกับองค์การการค้าโลก

ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลกเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2537 โดยเป็นสมาชิกลำดับที่ 59 และมีสถานะเป็นสมาชิกผู้ก่อตั้ง¹⁾

ประเทศไทยจะได้รับประโยชน์จากการเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกในบางส่วนเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการเปิดตลาดการค้าสินค้า ทั้งจากการลดภาษีศุลกากร และการยกเลิกมาตรการที่มีใช้ภาษีศุลกากร (NTMs) ของประเทศคู่ค้าสำคัญของไทย บางประเทศเท่านั้น และการได้ประโยชน์จากการเปิดเสรีตลาดการค้าบริการระหว่างประเทศ อันเป็นผลมาจากการเจรจาอบอุรุกวัย นอกจากนี้กฎระเบียบการค้าที่ได้รับการปรับปรุงให้ชัดเจนและเป็นธรรมมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศซึ่งบังคับใช้ได้โดยมีประสิทธิภาพมาก จะเป็นประโยชน์แก่ประเทศเล็ก เช่น ไทย และประเทศอื่น ๆ ที่จะไม่ถูกประเทศใหญ่ใช้อำนาจทางเศรษฐกิจบีบบังคับแต่ฝ่ายเดียว

อย่างไรก็ตาม การเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกของไทย ก็ทำให้ไทยต้องมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ เช่นเดียวกัน และจะต้องปรับตัวเพื่อต่อสู้กับการแข่งขันทางการค้ากับประเทศสมาชิกอื่น ๆ ที่จะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นในเวทีการค้าโลก

---

¹⁾ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2544, World Trade Organization

3. มาตรการที่มีใช้ภาษี : ผลกระทบทางการค้าต่อไทย

มาตรการที่มีใช้ภาษี (Non-Tariff Measures : NTMs)^{2]} เป็นมาตรการที่มีใช้ภาษีศุลกากร ซึ่งเป็นกฎระเบียบ ข้อบังคับของภาครัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ โดยองค์การการค้าโลก (WTO) ได้อนุญาตให้ใช้ได้ในการดำเนินการส่งเสริมการค้าที่เป็นธรรม หรือมีสิทธิใช้เป็นข้อยกเว้นในกรณีฉุกเฉิน และจำเป็นรวมทั้งเพื่อคุ้มครองชีวิต และสุขภาพของมนุษย์ พืช และสัตว์ **ทั้งนี้จะต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติอย่างไม่มีเหตุผล และ/หรือ** ไม่มีผลต่อการกีดกันการค้าอย่างแอบแฝง และจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ภายใต้ความตกลงที่กำกับดูแล ซึ่งมาตรการเหล่านี้ได้แก่

(1) มาตรการสุขอนามัย และสุขอนามัยพืช (The Application of Sanitary and Phytosanitary Measure : SPS)^{3]} ในการประชุมรอบอุรุกวัย ได้มีการกำหนดกรอบและระเบียบตลอดจนมาตรการที่ใช้ในการนำเข้าสินค้าเกษตรเป็นสิ่งสำคัญ ด้วยเหตุผลทางสุขภาพอนามัย เพื่อปกป้องชีวิตและสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ และพืช ที่เกี่ยวข้องกับโรค และแมลง รวมถึงการปกป้องสุขภาพอนามัยของมนุษย์จากส่วนผสมในอาหาร สารพิษ และการติดเชื้อจากจุลินทรีย์ และเชื้อโรคในอาหาร กฎและระเบียบหลัก ก็คือ มาตรการดังกล่าว จะต้องอยู่บนพื้นฐานของการประเมินความเสี่ยงทางวิทยาศาสตร์ และได้รับผลที่อยู่ในระดับที่เป็นที่น่าพอใจและเชื่อถือได้ มาตรการจะต้องไม่ก่อให้เกิดข้อจำกัดทางการค้าที่เกินความจำเป็น และสอดคล้องกับมาตรการในการป้องกันของประเทศและสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศด้วยเช่นกัน ข้อเสนอแนะและคำแนะนำอื่นใดที่ดำเนินการโดยสำนักงานองค์การสุขภาพสัตว์โลก, องค์การ CODEX เพื่อความปลอดภัยทางอาหาร หรือองค์การป้องกันศัตรูพืชนานาชาติ เพื่อสุขภาพพืช

กฎระเบียบอื่นที่เกี่ยวข้องอีก คือแต่ละประเทศจะต้องดำเนินการแจ้งให้องค์การการค้าโลกทราบเกี่ยวกับผลกระทบของมาตรการดังกล่าวที่มีต่อการค้า และควรมีการสอบถามในมาตรการต่าง ๆ จากองค์การการค้าโลกหากมีปัญหาในมาตรการดังกล่าวเกิดขึ้น

---

^{2]} 1. Canadian Department of Foreign Affairs and International Trade, 2001, Trade Negotiation and Agreement, Information Paper, WTO Consultation Ministerial Meeting.
2. The Businessmen's Association of Romania, 2002, Non-Tariff Measures Affecting Export.
3. กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2544, มาตรการที่มีใช้ภาษี

^{3]} Canadian Agriculture and Agri-Food Canada, 2002, Trade Topic, Sanitary and Phytosanitary (SPS) Measures.

มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชจึงเป็นกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานด้านคุณภาพ และความปลอดภัยของอาหาร ซึ่งครอบคลุมถึงเกณฑ์กำหนดผลิตภัณฑ์ กระบวนการและวิธีการผลิต การทดสอบ การตรวจสอบและวิธีรับรอง แม้ว่ามาตรการนี้ WTO จะกำหนดขึ้นเพื่อประโยชน์ต่อสุขภาพและอนามัยของคน สัตว์ และพืช โดยใช้มาตรฐานระหว่างประเทศที่ใช้คุ้มครองสุขอนามัยของคน จะใช้มาตรฐานของCODEX^{4]} มาตรฐานระหว่างประเทศที่ใช้คุ้มครองสุขอนามัยพืชจะใช้มาตรฐานของ IPPC^{5]} และมาตรฐานระหว่างประเทศที่ใช้คุ้มครองสุขอนามัยพืชจะใช้มาตรฐานของ IPPC^{5]} และมาตรฐานที่ใช้คุ้มครองสุขอนามัยสัตว์ จะใช้มาตรฐานของ OIE^{6]} แต่ในทางปฏิบัตินับเป็นการเพิ่มขึ้นตอนและต้นทุนในการผลิตของผู้ส่งออก โดยในการควบคุมมาตรฐานดังกล่าว ผู้ผลิตจำเป็นต้องตรวจสอบสินค้าและดำเนินการให้สินค้าได้รับการรับรองจากองค์กรสากลที่เชื่อถือและยอมรับดังกล่าวแล้ว จึงจะสามารถนำสินค้าของตนเข้าไปจำหน่ายในประเทศได้ ทำให้สินค้ามีราคาสูงขึ้น และส่งผลให้ปริมาณนำเข้าลดลงได้ ในบางกรณีหากผู้ผลิตไม่สามารถปฏิบัติตามมาตรฐานสุขอนามัย การส่งออกก็จะประสบอุปสรรค กล่าวคือสินค้าอาจถูกกักกันหรือห้ามนำเข้าโดยสิ้นเชิง

สำหรับมาตรฐานทางด้านคุณภาพและความปลอดภัยของอาหารระหว่างประเทศที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปก็คือมาตรฐาน CODEX อย่างไรก็ตามในแต่ละประเทศก็มีการกำหนดมาตรฐานที่แตกต่างกันออกไป เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น ใช้มาตรฐาน HACCP^{7]} ซึ่งขณะนี้บริษัทในประเทศไทย มีแผนการปฏิบัติการ HACCP มีอยู่เพียง 40 บริษัทเท่านั้น^{8]} ในขณะที่สหภาพยุโรป ใช้ทั้งระบบปฏิบัติการ HACCP และ ISO 9000 นอกจากนี้รัฐบาลของแต่ละประเทศยังมีสิทธิที่จะกำหนดระดับของการคุ้มครองที่พิจารณาว่ามีความจำเป็นสำหรับแต่ละประเทศซึ่งเรียกว่า “ระดับความเสี่ยงที่สามารถยอมรับได้” (Acceptable risk level) ได้อีกด้วย อย่างไรก็ตาม มาตรการสุขอนามัย และสุขอนามัยพืชจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ และมีการนำเอาการประเมินความเสี่ยงมาใช้ และการประเมินจะต้องโปร่งใสตามวิธีการประเมินความเสี่ยง ความแตกต่างของมาตรฐานในแต่ละประเทศนี้เองที่ก่อให้เกิดคำถามและปัญหาขึ้นว่า มาตรฐานทางด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชของแต่ละประเทศที่กำหนดขึ้นมานั้นเป็นมาตรฐานที่สูงเกินความจำเป็นหรือไม่ และการกำหนดมาตรฐานดังกล่าว มีลักษณะเป็นการกีดกันทางการค้าแก่ประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาทั้งในเอเชีย แอฟริกา และยุโรปตะวันออกหรือไม่

^{4]} CODEX : โครงการมาตรฐานอาหารของ FAO/WHO

^{5]} IPPC : การประชุมเกี่ยวกับการอารักขาพืชนานาชาติ

^{6]} OIE : สำนักงานนานาชาติเกี่ยวกับสุขภาพสัตว์

^{7]} HACCP : Harzard Analysis Critical Control Point

^{8]} สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

ในขณะนี้ปัญหาด้านการควบคุมมาตรฐานสุขอนามัย ที่ผู้ผลิตอาหารเพื่อการส่งออกของไทยประสบอยู่นั้นจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และมีความยุ่งยากมากขึ้นตัวอย่างเช่น ในการส่งออกอาหารทะเลไปยังสหภาพยุโรปนั้น สหภาพยุโรป ได้กำหนดมาตรฐานด้านสุขอนามัยไว้ว่า สารรักษาและถนอมอาหารทะเลดัมสุก (Benzoic Acid) ควรมีความเข้มข้นเพียงร้อยละ 0.2 เท่านั้น ซึ่งถ้าหากข้อกำหนดนี้ไม่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานสากลหรือต่ำกว่าอัตราที่กำหนดให้ผู้ผลิตภายในสหภาพยุโรปปฏิบัติ แล้ว มาตรการนี้จะทำให้อาหารทะเลไทยเสียเปรียบการแข่งขันในด้านคุณภาพสินค้า ทำให้ถือได้ว่าประเทศผู้นำเข้าใช้การกำหนดมาตรฐานสุขอนามัยเป็นข้อกีดกันทางการค้า ส่วนการส่งออก ไข่ดัมสุกไปประเทศออสเตรเลีย มีการกำหนดให้ไม่ดัมสุกในอุณหภูมิที่สูงมากเพื่อเป็นการฆ่าเชื้อไวรัส หากผู้ผลิตปฏิบัติตามเงื่อนไข ทำให้ต้นทุนการผลิตจะสูงขึ้น และคุณภาพสินค้าจะเปลี่ยนแปลงคือโครงสร้างของเนื้อไข่จะยุ่ย และรสชาติจะจืดลง ซึ่งจะกลายเป็นอุปสรรคในการส่งออกในที่สุด ซึ่งมาตรการดังกล่าวถือว่าเป็นมาตรการที่กำหนดขึ้นที่เป็นการกีดกันทางการค้าในด้านมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช

จากมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชดังกล่าวข้างต้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐบาลควรจะได้มีการประสานสัมพันธ์กับผู้ผลิต ผู้ส่งออก และผู้ที่เกี่ยวข้องในขบวนการผลิตและการส่งออก ได้ทราบถึงรายละเอียดและความเป็นมาของมาตรการดังกล่าว โดยเฉพาะผู้ผลิตสินค้าพื้นฐานคือ เกษตรกร กลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์ภาคการเกษตรต่าง ๆ รวมถึงผู้ประกอบการผลิตทางอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากผลิตผลสินค้าเกษตรกรรม ในการที่จะดำเนินการผลิตให้เป็นไปตามเงื่อนไขต่าง ๆ ดังกล่าว รวมถึงการหาวิธีการลดต้นทุนการผลิต โดยให้เป็นไปตามเงื่อนไขและราคาที่สามารถแข่งขันกับผู้ค้าจากประเทศอื่น ๆ ได้ จึงจะทำให้ผู้ผลิตและผู้ส่งออกของไทยสามารถส่งสินค้าไปขายได้

อย่างไรก็ตาม การแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้รัฐบาลจะต้องเป็นเจ้าของเรื่องและเอาจริงเอาจังกับการแก้ไขปัญหา โดยการประสานสัมพันธ์การจัดประชุมสัมมนา และฝึกอบรมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบและสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ผู้ผลิต และผู้ส่งออกของไทย จึงจะสามารถขายสินค้าของตนได้ในเวทีตลาดโลกที่มีการแข่งขันที่รุนแรงที่สุด

(2) **มาตรการอุปสรรคทางด้านเทคนิคของการค้าระหว่างประเทศ** (Technical Barrier to Trade : TBT ⁹¹) เป็นมาตรการในการกำหนดมาตรฐานอุตสาหกรรม ซึ่งอยู่ในรูปของกฎระเบียบทางด้านเทคนิคและมาตรฐาน รวมถึงการทดสอบและระเบียบการรับรองโดยการกำหนดมาตรฐานดังกล่าวจะต้องไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการค้าโดยไม่จำเป็น และจะต้องไม่เป็นการเลือกปฏิบัติอีกด้วย ซึ่งกฎเกณฑ์ในการกำหนดมาตรฐาน

---

⁹¹ อิศรา ศานติศาสน์ (2539) การประเมินราคาศุลกากร การตรวจสอบสินค้าก่อนส่งออก และอุปสรรคทางด้านเทคนิค : อุปสรรคแฝงทางการค้า, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

ทางด้านเทคนิคและมาตรฐานของสินค้าอาจมีความแตกต่างกันไปของแต่ละประเทศ ซึ่งความแตกต่างของกฎระเบียบ และการกำหนดมาตรฐานของสินค้าดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดความยุ่งยากต่อผู้ผลิตและผู้ส่งออก

อุปสรรคของการค้าระหว่างประเทศอาจเกิดขึ้นจากการที่ประเทศผู้นำเข้าสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งกำหนดมาตรฐานทางด้านเทคนิคของสินค้าชนิดดังกล่าวขึ้นมา และใช้มาตรฐานที่กำหนดขึ้นนี้บังคับใช้ ซึ่งมาตรฐานที่กำหนดขึ้นดังกล่าวสามารถเป็นอุปสรรคต่อการนำเข้าสินค้าจากประเทศผู้ผลิตอื่น ๆ ได้ ความเป็นอุปสรรคนี้เกิดขึ้นได้ทั้งในแง่ของตัวมาตรฐานสินค้าเองที่อาจแตกต่างไปจากมาตรฐานที่ประเทศอื่น ๆ ใช้อยู่และส่งผลให้ประเทศผู้ผลิตสินค้านั้นมีต้นทุนในการปรับปรุงมาตรฐานสินค้า และการเผยแพร่รายละเอียดเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้านั้นที่อาจใช้เวลา และไม่ทั่วถึง การเลือกนำมาตรฐานสินค้ามาบังคับใช้กับสินค้าที่นำเข้าจากประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นการเฉพาะ รวมถึงกระบวนการและขั้นตอนในการบังคับใช้และตรวจสอบสินค้าว่ามีมาตรฐานตามที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ ที่อาจไม่เสมอเท่าเทียมกันและทำให้เกิดการผกผันทางการค้าจากการซื้อสินค้าจากแหล่งหนึ่งไปซื้อจากแหล่งอื่น

ตามหลักการแล้ว ข้อตกลงเกี่ยวกับมาตรฐานทางเทคนิคนี้ให้การสนับสนุนการสร้างมาตรฐานทางเทคนิคที่เป็นสากล และเป็นระบบสำหรับสินค้าทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นสินค้าเกษตรกรรมหรือสินค้าอุตสาหกรรม การสร้างมาตรฐานนี้จะช่วยส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศโดยผ่านการปรับปรุงประสิทธิภาพในการผลิต การถ่ายทอดเทคโนโลยีในการผลิตใหม่ ๆ ในการกำหนดมาตรฐาน ในการทำหีบห่อและฉลากสินค้า จากประเทศสมาชิกที่พัฒนาแล้วไปสู่ประเทศสมาชิกที่กำลังพัฒนา ซึ่งในท้ายที่สุดแล้วจะเป็นประโยชน์ต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการยกระดับสวัสดิการทางเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ต่อไป ข้อดีของการบังคับใช้มาตรฐานทางด้านเทคนิคตามข้อตกลงนี้ คือการที่ประเทศกำลังพัฒนาจะได้รับสิทธิพิเศษหลายประการ เพราะได้มีการกำหนดให้ประเทศสมาชิกตระหนักถึงความจำเป็น และระดับการพัฒนาของประเทศที่กำลังพัฒนาและโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่ด้อยพัฒนาที่สุด ยิ่งไปกว่านั้นยังได้กำหนดให้มีการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของข้อตกลงนี้ทุก ๆ 3 ปีนับแต่มีการจัดตั้งองค์การการค้าโลกเมื่อต้นปี 2538 เป็นต้นมาคือ

- กฎเกณฑ์ทางด้านเทคนิค และมาตรฐานสินค้า
- ใบอนุญาตการนำเข้า
- ระเบียบว่าด้วยการประเมินราคาสินค้าและภาษีศุลกากร
- การตรวจสอบสินค้านำเข้าก่อนการขนส่งสินค้าขึ้นเรือ และการตรวจสอบสินค้าในการนำเข้า
- ระเบียบเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดสินค้า

■ มาตรการในการลงทุน ^{10]}

โดยทั่วไป ข้อตกลงเกี่ยวกับมาตรฐานทางด้านเทคนิคไม่ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับมาตรฐานทางด้านเทคนิคเป็นรายสินค้าแต่กำหนดแนวทางที่จะช่วยประเทศต่าง ๆ ให้ได้รับทราบรายละเอียดของมาตรฐานทางด้านเทคนิคของประเทศผู้นำเข้า ซึ่งจะช่วยให้ประเทศผู้ส่งออกสามารถปรับตัวและปฏิบัติตามมาตรฐานทางด้านเทคนิคที่ประเทศคู่ค้าเป็นผู้กำหนดขึ้นได้

ข้อตกลงเกี่ยวกับมาตรฐานทางด้านเทคนิคยินยอมให้ประเทศสมาชิกกำหนดมาตรฐานสินค้าประเภทต่าง ๆ ของตนเองขึ้นมาบังคับใช้ได้ตราบเท่าที่มาตรฐานที่ถูกกำหนดขึ้นและกระบวนการตรวจสอบมาตรฐานสินค้านั้นจะไม่ใช่อุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ และจะต้องไม่เป็นสาเหตุแห่งการนำมาตรฐานสินค้านั้นมาใช้ก็ดกั้นทางการค้า ประเทศสมาชิกอาจมีเหตุผลต่าง ๆ ในการกำหนดมาตรฐานสินค้าขึ้นมา เช่น เพื่อควบคุมมาตรฐานสินค้าของตนเอง เพื่อคุ้มครองสุขภาพและความปลอดภัยของชีวิตมนุษย์ สัตว์ พืช สภาพสิ่งแวดล้อม หรือแม้แต่เพื่อเหตุผลทางความมั่นคงของประเทศสมาชิกเอง โดยไม่นำเอาข้อมูลทางด้านเทคนิค วิทยาศาสตร์ กระบวนการผลิต ตลอดจนปลายทางของการใช้งานมาประกอบการพิจารณากำหนดมาตรฐานทางเทคนิคนั้นด้วย ทั้งนี้มาตรฐานสินค้าที่ถูกกำหนดขึ้นและกระบวนการตรวจสอบมาตรฐานสินค้านั้นจะต้องไม่เป็นไปในลักษณะที่จะสร้างอุปสรรคที่ไม่จำเป็นแก่การค้าระหว่างประเทศ จะต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติในการใช้มาตรฐานในการตรวจสอบมาตรฐานและการจัดลำดับเพื่อตรวจสอบมาตรฐานสินค้า

เนื้อหาข้อตกลงเกี่ยวกับมาตรฐานทางด้านเทคนิค นอกจากจะมีกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่แต่ละประเทศสมาชิกจะต้องปฏิบัติตามแล้ว ยังมีข้อกำหนดให้รัฐบาลกลางของประเทศสมาชิกทำหน้าที่ควบคุมดูแลรัฐบาลส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่ไม่ได้สังกัดรัฐบาลแต่ตั้งเดิมอยู่ในอาณาเขตของประเทศสมาชิกให้รับทราบและปฏิบัติตามข้อตกลงด้วย ในกรณีที่มีการกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเป็นการเฉพาะ สำหรับแต่ละท้องถิ่นขึ้นมา รัฐบาลกลางจะต้องกำกับดูแลให้มีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับข้อตกลง โดยจะต้องไม่มีการส่งเสริม หรือสนับสนุนให้รัฐบาลส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานดังกล่าว กระทำการใด ๆ ที่ไม่สอดคล้องกับข้อตกลงในด้านมาตรฐานทางด้านเทคนิคดังกล่าวแล้ว คือ

---

^{10]} Non-tariff barriers : technicalities, red tape, etc, Trading into the future : The Introduction to the WTO. World Trade Organization

(2.1) การกำหนดกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับอุปสรรคทางด้านเทคนิค

องค์การการค้าระหว่างประเทศได้ยินยอมให้ประเทศสมาชิกกำหนดมาตรฐานทางด้านเทคนิคของสินค้าของตนเองได้ โดยยึดถือหลักการที่ว่ามาตรฐานทางเทคนิคของสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งควรวางรากฐานอยู่บนการทำงาน หรือผลงานมากกว่ารูปแบบหรือรายละเอียดปลีกย่อยต่าง ๆ ของสินค้านั้น ๆ อย่างไรก็ตามเป็นที่ยอมรับกันว่ามาตรฐานทางด้านเทคนิคของสินค้าอาจแปรเป็นอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศได้โดยอาจเป็นการกีดกันทางการค้าต่อประเทศใดประเทศหนึ่ง ได้เช่นเดียวกัน เพราะเป็นการยินยอมให้ประเทศต่าง ๆ สามารถกำหนดมาตรฐานทางเทคนิคของตนเองที่แตกต่างไปจากมาตรฐานของประเทศอื่น ๆ จึงเท่ากับเป็นการช่วยสร้างอำนาจผูกขาดให้แก่ผู้ที่สามารถผลิตสินค้าได้ตามมาตรฐานที่กำหนดขึ้นและเปิดช่องทางให้ประเทศต่าง ๆ สามารถใช้มาตรฐานทางด้านเทคนิคเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศของตนเอง ในขณะเดียวกัน ก็ใช้เป็นเครื่องมือในการกีดกันสินค้านำเข้าจากประเทศอื่น ๆ ได้ แม้การปรับตัวของผู้ผลิตให้ผลิตได้ตามมาตรฐานจะไม่ใช่สิ่งที่เป็นไปได้ แต่อย่างน้อยที่สุด ก็สามารถปกป้องหรือกีดกันสินค้านำเข้าได้ในช่วงเวลาที่ผู้ผลิตสินค้านำเข้าดังกล่าว ต้องปรับปรุงผลผลิตของตนเองให้มีคุณภาพและคุณลักษณะตามมาตรฐานที่ถูกระบุขึ้น ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการลงทุนเพิ่มขึ้นด้วย

เป็นที่ยอมรับว่าการมีมาตรฐานสินค้าที่เป็นสากลจะช่วยลดการนำมาตรฐานทางเทคนิคของสินค้ามาใช้เป็นอุปสรรคและการกีดกันทางการค้าได้ แต่อย่างไรก็ตามสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งอาจมีหรือไม่มีมาตรฐานที่เป็นสากลอยู่แล้วก็ได้ ในกรณีที่มีมาตรฐานสากลอยู่แล้ว ได้มีการสนับสนุนให้ประเทศสมาชิกอิงมาตรฐานของตนกับมาตรฐานสากลให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ในทางปฏิบัติแล้วเนื่องจากสินค้ามีความหลากหลายจึงมีความเป็นไปได้ที่จะไม่มีมาตรฐานสากลสำหรับสินค้าบางชนิด ซึ่งในกรณีนี้ถ้าประเทศสมาชิกประเทศใดประเทศหนึ่งได้กำหนด หรือกำลังจะกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรฐานเทคนิคขึ้นมา ก็สนับสนุนให้ประเทศสมาชิกรับนั้น ๆ ใช้ความพยายามเท่าที่จะทำได้เพื่อเข้าร่วมในการจัดตั้งหน่วยงานที่จะสามารถรับผิดชอบดูแลมาตรฐานดังกล่าวให้เป็นสากลต่อไป

อย่างไรก็ตาม องค์การการค้าโลกก็ยอมรับว่าประเทศสมาชิกแต่ละประเทศอาจมีความจำเป็นในการกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรฐานทางเทคนิคของสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งที่แตกต่างกัน จึงสนับสนุนให้ประเทศสมาชิกให้การยอมรับซึ่งกันและกันในความจำเป็นที่แต่ละประเทศจะต้องมีมาตรฐานทางเทคนิคที่เป็นของตนเอง ทั้งในกรณีที่ไม่มีมาตรฐานสากลอยู่และประเทศสมาชิกบางประเทศมีหรือกำลังจะกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรฐานทางเทคนิคของตนเองขึ้นมา และในกรณีที่มีมาตรฐานสากลอยู่แล้วและประเทศสมาชิกบางประเทศจำเป็นต้องมีมาตรฐานที่แตกต่างกันออกไปจากมาตรฐานสากลนั้น ทั้งสองกรณีได้มีการกำหนดให้ประเทศสมาชิกรับดังกล่าวมีภาระที่จะต้องตีพิมพ์เผยแพร่มาตรฐาน

ดังกล่าว และชี้แจงรายละเอียดของความแตกต่างเกี่ยวกับมาตรฐานให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับทราบโดยเร็วที่สุด รวมทั้งจะต้องแจ้งให้ประเทศสมาชิกอื่น ๆ รับทราบด้วยว่ามีสินค้าใดบ้างที่อยู่ภายใต้การควบคุมของมาตรฐานดังกล่าวและมาตรฐานดังกล่าว มีความแตกต่างไปจากมาตรฐานสากลอย่างไรบ้าง โดยจะต้องให้เวลาอย่างน้อย 60 วัน เพื่อให้ประเทศสมาชิกอื่น ๆ จะได้ใช้ในการปรับตัวเพื่อผลิตสินค้าของตนให้ได้ตามมาตรฐานดังกล่าววันเสียแต่ว่าประเทศสมาชิกจะมีความจำเป็นประกาศใช้มาตรฐานดังกล่าวเป็นการฉุกเฉินเท่านั้น จึงจะยินยอมให้ประเทศดังกล่าวประกาศใช้มาตรฐานทางเทคนิคได้ทันทีโดยไม่ต้องได้ระยะเวลาในการแสดงความคิดเห็น หรือปรับตัวแก่ประเทศอื่น ๆ อย่างไรก็ตามประเทศสมาชิกที่กำหนดมาตรฐานขึ้นมาเป็นการฉุกเฉิน จะต้องแจ้งให้ประเทศสมาชิกอื่น ๆ ได้ทราบในทันทีถึงการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวและให้รายละเอียดของกฎเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรฐานที่กำหนดขึ้นเป็นการฉุกเฉิน

ในการนำมาตรฐานทางเทคนิคมาบังคับใช้กับประเทศต่าง ๆ นั้น ประเทศสมาชิกแต่ละประเทศอาจมีข้อตกลงบางอย่างเกี่ยวกับมาตรฐานทางเทคนิคเป็นการเฉพาะกับประเทศใดประเทศหนึ่ง หรือหลายประเทศได้ แต่ถ้าข้อตกลงดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศอย่างมีนัยสำคัญแล้ว ก็สนับสนุนให้มีการทำข้อตกลงในลักษณะเดียวกันกับประเทศสมาชิกอื่น ๆ ด้วย นั่นคือให้ทำข้อตกลงแบบพหุภาคีมากกว่าที่จำเป็นแบบทวิภาคี การทำข้อตกลงแบบพหุภาคีดังกล่าวนี้ จะช่วยลดโอกาสที่มาตรฐานทางเทคนิคจะสร้างการผูกพันการค้า (Trade Diversion) ลงไปได้

(2.2) การตรวจสอบและการจัดลำดับในการตรวจสอบมาตรฐาน

ในการกำหนดมาตรฐานทางเทคนิคแม้จะไม่มีลักษณะที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ แต่การจัดลำดับในการตรวจสอบ เวลาที่ต้องใช้ในการตรวจสอบ ข้อมูลที่ต้องใช้ในการตรวจสอบค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบและการกำหนดสถานที่ที่ใช้ในการตรวจสอบอาจถูกนำไปทำให้เป็นอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศได้ ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการกำหนดหลักการขึ้นว่าการจัดลำดับในการตรวจสอบ การตรวจสอบและเวลาที่ใช้ในการตรวจสอบมาตรฐานทางเทคนิคของสินค้าจะต้องไม่สร้างอุปสรรคที่ไม่จำเป็นต่อการค้าระหว่างประเทศ และไม่มีการเลือกปฏิบัติระหว่างสินค้าที่ผลิตขึ้นภายในประเทศ และสินค้าที่นำเข้าจากประเทศอื่น ๆ ซึ่งอาจจะเป็นการกีดกันทางการค้าได้

เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาดังกล่าว ข้อตกลงได้กำหนดไว้ว่าประเทศสมาชิกจะต้องจัดลำดับในการตรวจสอบมาตรฐานทางเทคนิคของสินค้าอย่างเป็นธรรม ไม่ว่าสินค้านั้นจะเป็นสินค้าที่ผลิตขึ้นในประเทศผู้นำเข้าเองหรือเป็นสินค้าที่นำเข้าจากประเทศสมาชิกอื่น ๆ โดยให้มีการตีพิมพ์เผยแพร่เวลามาตรฐานที่จำเป็นจะต้องใช้ในการตรวจสอบมาตรฐานทางเทคนิคของสินค้า ซึ่งควรเป็นเวลาสั้นที่สุดที่จะเป็นไปได้ การขอข้อมูลจาก

ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าจะต้องเป็นไปเพื่อความจำเป็นในการตรวจสอบและการคิดค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบเท่านั้น การปกปิดข้อมูลดังกล่าวจะต้องมีความทัดเทียมกันไม่ว่าจะเป็นสินค้าที่ผลิตขึ้นภายในประเทศผู้นำเข้าหรือสินค้าที่นำเข้ามาจากประเทศสมาชิกอื่น ๆ ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบ ค่าธรรมเนียมและการคิดราคาเอกสารเกี่ยวกับมาตรฐานทางเทคนิคของสินค้าใดสินค้าหนึ่งจะต้องมีความทัดเทียมกันในหมู่ประเทศสมาชิกแต่ละประเทศ ทั้งนี้อนุโลมให้นำความแตกต่างของค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการคมนาคม ขนส่ง และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ อันเกิดจากระยะทางระหว่างที่ตั้งของผู้ตรวจสอบมาตรฐานและผู้ที่จะถูกตรวจสอบมาตรฐานมาประกอบการพิจารณาด้วย

(2.3) มาตรฐานทางเทคนิคกับสินค้าการส่งออกของไทย

มาตรฐานทางด้านเทคนิคที่พบว่าเป็นอุปสรรคต่อการค้าการส่งออกของประเทศไทย ก็คือ มาตรฐานด้านการติดฉลาก และการบรรจุหีบห่อ โดยที่ผู้นำเข้าบางประเทศได้กำหนดให้ผู้ผลิตสินค้านำเข้าติดฉลากบนภาชนะ หรือหีบห่อผลิตภัณฑ์ประเภทสินค้าอาหาร เพื่อให้ข้อมูลในเรื่องส่วนประกอบอาหาร สารเคมีที่ผสม ตลอดจนรายละเอียดและคุณสมบัติอื่น ๆ ของสินค้าอย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความชัดเจนแก่ผู้บริโภคในการใช้ข้อมูลดังกล่าวประกอบการตัดสินใจในการเลือกซื้อสินค้า เพื่อบริโภคให้ได้ประโยชน์สูงสุด ซึ่งแม้ว่าข้อกำหนดดังกล่าวจะก่อให้เกิดค่าใช้จ่าย ซึ่งส่งผลทำให้ต้นทุนการผลิตและราคาสินค้าสูงขึ้น และอาจเป็นอุปสรรคกระทบต่อการส่งออกสินค้านั้น แต่ในอีกด้านหนึ่งทำให้สินค้าจากประเทศไทยมีมาตรฐานมากขึ้นและอาจสามารถเจาะตลาดใหญ่ที่มีศักยภาพได้ นอกจากนี้ในปัจจุบันประเทศในสหภาพยุโรปได้กำหนดว่าผลิตภัณฑ์อาหาร นอกจากจะต้องปิดฉลากระบุข้อมูลทั่วไปแล้ว ยังจะต้องมีความชัดเจนเกี่ยวกับการใช้วัตถุดัดแปรพันธุกรรม (GMOs) ^{11]} การที่มาตรฐานการติดฉลากแสดงการใช้วัตถุดัดแปรพันธุกรรม (GMOs) แตกต่างกันระหว่างประเทศผู้ซื้อรายใหญ่กำหนดให้มีการติดฉลาก Eco-labelling เพื่อเป็นการแสดงว่ากระบวนการผลิตสินค้านั้น ๆ ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งในปัจจุบันประเทศผู้นำเข้าส่วนใหญ่ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว โดยเฉพาะประเทศในสหภาพยุโรป ซึ่งถ้าหากไม่มีการติดฉลากดังกล่าว ผู้นำเข้าก็อาจจะปฏิเสธการนำเข้าสินค้านั้น ๆ ได้

จะเห็นได้ว่ามาตรการอุปสรรคทางด้านเทคนิคของการค้าระหว่างประเทศ เป็นอีกมาตรการหนึ่งซึ่งหากประเทศที่พัฒนาแล้วและมีศักยภาพสูงในด้านการอุตสาหกรรม ก็อาจจะมีการบิดเบือนในการใช้มาตรการดังกล่าว เพื่อเป็นการกีดกันทางการค้าต่อประเทศเล็ก ๆ ที่ยังไม่มีแนวทางด้านอุตสาหกรรม และมีศักยภาพในการผลิตสินค้าไม่ถึงมาตรฐานทางเทคนิคที่ประเทศผู้นำเข้าที่พัฒนาแล้วได้กำหนดไว้

---

^{11]} GMO : Genetically Modified Organisms.

(3) ระเบียบวิธีการออกใบอนุญาตนำเข้า (Import Licensing Procedures) เป็นมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการออกใบอนุญาตภายใต้องค์การการค้าโลก ซึ่งข้อตกลงดังกล่าวจะต้องง่าย, โปร่งใส และไม่เป็นเงื่อนไขในการกีดกันทางการค้า ซึ่งรัฐบาลแต่ละประเทศจะต้องมีการตีพิมพ์ข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอให้กับผู้ค้าเกี่ยวกับข้อมูลความรู้ของสินค้านั้น และเหตุผลในการออกใบอนุญาตดังกล่าว และนอกจากนั้นแต่ละประเทศจำเป็นต้องให้รายละเอียดแก่องค์การการค้าโลก เมื่อใดก็ตามที่แต่ละประเทศมีการเปลี่ยนแปลงในรายละเอียดของใบอนุญาตนำเข้ารวมถึงจะต้องมีการบอกวิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการขออนุญาตใบอนุญาตนำเข้า

ใบอนุญาตนำเข้าของสินค้าบางประเภทไม่สามารถออกให้ได้โดยอัตโนมัติ อย่างไรก็ตามได้มีความพยายามที่จะลดภาระของผู้นำเข้าในการดำเนินการขออนุญาตนำเข้า เพื่อว่าการดำเนินการในด้านต่าง ๆ จะไม่เป็นการกีดกันทางการค้าและการนำเข้า ซึ่งข้อตกลงโดยทั่วไปได้กำหนดไว้ว่า ผู้นำเข้า ซึ่งถือใบอนุญาตนำเข้าสินค้า ไม่ควรใช้เวลาเกินกว่า 30 วันในการขออนุญาตนำเข้า และไม่ควรใช้เวลาเกินกว่า 60 วัน ภายหลังจากที่ได้ยื่นใบอนุญาตนำเข้าแล้ว

ข้อตกลงเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตนำเข้าได้มีการปรับปรุงมาจาก “CODE” (ข้อตกลงที่ลงนามโดย GATT) ซึ่งได้มีการหารือและตกลงกัน ในปี 1973-1979 ในการประชุมที่กรุงโตเกียว (Tokyo Round) และปัจจุบันได้เป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงของ องค์การการค้าโลก ที่ได้ลงนามโดยสมาชิกองค์การการค้าโลกทั้งหมด

ในประเด็นนี้หากประเทศใดประเทศหนึ่งออกใบอนุญาตนำเข้าให้กับผู้นำเข้าล่าช้ากว่ากำหนดที่ได้มีการตกลงกันไว้ ถือได้ว่าประเทศนั้น ๆ มีความจงใจ ในการใช้ระเบียบนี้เพื่อกีดกันสินค้านำเข้าจากประเทศอื่น ๆ เพราะการกระทำดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อผู้นำเข้าหรือผู้นำเข้าสินค้าไม่สามารถนำสินค้าเข้าได้ตามเวลาที่สมควร ทำให้สินค้าอาจจะถูกกักกันอยู่ที่โรงเก็บสินค้าไม่สามารถนำออกไปจำหน่ายได้ ทำให้ผู้นำเข้าสินค้าต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเก็บสินค้า ทำให้ต้นทุนของสินค้าสูงขึ้น และรวมถึงสินค้าที่ไม่สามารถนำเข้าได้ตามกำหนดเวลาและถูกเก็บไว้ในโรงเก็บ อาจเสียหายได้ ดังนั้น ระเบียบวิธีการออกใบอนุญาตนำเข้าจึงเป็นอีกวิธีหนึ่งที่แต่ละประเทศสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการกีดกันทางการค้าได้

(4) มาตรการประเมินราคาเพื่อการศุลกากร (Customs Valuation)

เป็นมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการประเมินราคาสินค้าเพื่อการศุลกากรภายใต้องค์การการค้าโลก ประเทศสมาชิกจะต้องกำหนดให้หน่วยงานศุลกากรของประเทศต่าง ๆ ใช้ราคาตามใบส่งของในการคำนวณมูลค่าสินค้าเพื่อการเก็บภาษีศุลกากร เพื่อให้การประเมินราคาเป็นไปอย่างถูกต้องและเป็นธรรม

สำหรับผู้นำเข้าแล้ว ขบวนการในการประเมินมูลค่าของสินค้า ณ ศุลกากร เป็นปัญหาหลักในปัจจุบันเพราะควรจะต้องคิดจากมูลค่าของสินค้าในปัจจุบัน ซึ่งข้อตกลงขององค์การการค้าโลก ภายใต้มาตรการประเมินราคาเพื่อการศุลกากรนี้ มีจุดมุ่งหวังก็เพื่อให้เกิดระบบความเป็นธรรม เป็นระเบียบ และมีความเป็นกลางในการประเมินสินค้าเพื่อการเสียภาษีศุลกากร ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะให้เกิดความเป็นจริงในด้านราคาของการค้าขาย โดยไม่มีการจำกัดในด้านกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อด้านราคาของสินค้า ซึ่งการกำหนดมาตรการประเมินราคาเพื่อการศุลกากร คือ คณะกรรมการว่าด้วยการประเมินราคาเพื่อการศุลกากรสำหรับสินค้า (The Committee on Custom Valuation of the Council for Trade in Goods : CGT)

จากผลการประชุมรัฐมนตรีในกรอบอุรุกวัย (Uruguay Round) ได้มีการพิจารณาให้ศุลกากรสามารถขอข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้นำเข้าได้ หากศุลกากรยังไม่แน่ใจว่าราคาสินค้าที่สำแดงไว้มีความถูกต้องจริงหรือไม่ของสินค้าที่ขออนำเข้า และถ้าหากในการดำเนินการตามระเบียบการประเมินราคาตามพิธีการศุลกากรแล้วพบว่าราคาสินค้าที่ขออนำเข้าตามราคาประเมินของศุลกากรไม่สามารถจะประเมินได้ตรงตามราคาที่ได้สำแดงไว้ก็ให้ยึดตามราคาศุลกากร

จากประเด็นดังกล่าวนี้เอง ถ้าประเทศใดประเทศหนึ่ง มีการประเมินราคาสินค้าไม่ถูกต้อง และเป็นธรรม ก็จะมีผลกระทบต่อการค้าในธุรกิจขององค์กรต่อไปในอนาคต เพราะผู้นำเข้าจะต้องเสียค่าภาษีศุลกากรเพิ่มมากขึ้นนั่นเอง ทำให้สินค้าที่นำเข้ามีราคาสูงขึ้น และไม่สามารถขายแข่งขันได้ในท้องถิ่น จึงเป็นการกีดกันทางการค้าโดยสิ้นเชิง

(5) การตรวจสอบสินค้าก่อนส่งออก (Preshipment Inspection :PSI)

เป็นมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดหลักเกณฑ์ที่จะใช้ตัวแทนที่ได้รับมอบหมายจากรัฐในการทำหน้าที่ตรวจสอบสินค้าก่อนการส่งออก (หรือ “เป็นตัวแทนอิสระ”) เพื่อที่จะทำการตรวจสอบรายละเอียดสินค้า ราคาสินค้า ปริมาณสินค้า และราคาสินค้า รวมถึงใบส่งชื่อสินค้าจากต่างประเทศ ส่วนมากจะดำเนินการโดยประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย วัตถุประสงค์ก็เพื่อที่จะทำการควบคุมและรักษาเสถียรภาพของอัตราดอกเบี้ยและการสูญเสียเงินทุน ทั้งนี้เพื่อที่จะชดเชยค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ใช้สนกรดำเนินการด้านการสาธารณสุข

ข้อตกลงของ GATT ทั้งในด้านหลักการและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่นำมาใช้กับการตรวจสอบสินค้าก่อนการส่งออก ซึ่งรัฐบาลจะเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ ซึ่งสิ่งที่รัฐบาลแต่ละประเทศจะต้องดำเนินการร่วมไปกับการตรวจสอบสินค้าก่อนส่งออก ก็คือต้องไม่มีอาชญากรรม มีความโปร่งใส มีการปกป้องความลับของข้อมูลทางธุรกิจหลีกเลี่ยงความล่าช้าที่ไม่มีเหตุจำเป็น หลีกเลี่ยงการใช้ข้อกำหนดเฉพาะเพื่อการกำหนดราคาในการตรวจสอบของบริษัทผู้ดำเนินการต่าง ๆ และเพื่อเป็นกฎเกณฑ์ในการป้องกันความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้ระหว่างผู้ส่งออก และหน่วยงานที่ทำการตรวจสอบสินค้าก่อนส่งออก

สำหรับมาตรการตรวจสอบสินค้าก่อนส่งออกดังกล่าว หากผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบขาดจริยธรรม และความเป็นกลาง ก็อาจส่งผลกระทบต่อผู้ส่งออก คือการส่งออกสินค้าจากประเทศต้นทาง ไปยังประเทศปลายทาง มีความล่าช้ารวมถึงต้องเสียค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นค่าเทียบเรือด้วย ส่งผลทำให้ต้นทุนราคาสินค้าสูงขึ้น ทำให้สินค้าขายได้น้อย หรืออาจขายไม่ได้เลย มาตรการดังกล่าวแต่ละประเทศอาจจะใช้เป็นมาตรการในการกีดกันทางการค้าได้อีกด้วย

(6) **มาตรการป้องกัน (Safeguards)** สมาชิกขององค์การการค้าโลก อาจจะใช้ “มาตรการป้องกัน” เพื่อการเข้มงวดในการนำเข้าสินค้าชั่วคราว ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันอุตสาหกรรมภายในประเทศ สำหรับการนำเข้าสินค้าที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นของสินค้าต่าง ๆ และก่อให้เกิดความเสียหายต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศที่ผลิตสินค้าชนิดเดียวกัน หรือแข่งขันกับสินค้านำเข้าโดยวิธีการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษ หรือการจำกัดปริมาณการนำเข้าสินค้านั้น ๆ

มาตรการปกป้องเป็นมาตรการที่มีการทำความตกลงกันใน GATT (มาตราที่ 19) แต่อย่างไรก็ตามยังไม่ได้มีการนำมาปฏิบัติอย่างจริงจัง แต่รัฐบาลของบางประเทศได้นำเอามาตรการที่เรียกว่า “มาตรการคลุมเครือ” (Grey Area Measures) และใช้มาตรการจำกัดส่งออกโดยสมัครใจ (Voluntary Export Restraint Area Measures : VERs) เช่น รถยนต์ เหล็กกล้า และสารสีตัวนำ เป็นต้น หรือการใช้มาตรการควบคุมทางการตลาด หรือมาตรการที่คล้ายคลึงกันอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการส่งออกหรือนำเข้า ทั้งนี้เพื่อการป้องกันอุตสาหกรรมภายในประเทศของตน

ข้อตกลงดังกล่าวขององค์การการค้าโลก ไม่เป็นผลสำเร็จในการห้าม “มาตรการคลุมเครือ” รวมถึงการจำกัดช่วงเวลาในการที่จะออกมาตรการปกป้อง ซึ่งข้อตกลงดังกล่าวได้กล่าวไว้ว่า สมาชิกจะต้องไม่แสวงหา นำไปใช้หรือใช้มาตรการจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจ หรือการจำกัดทางด้านการตลาดหรือมาตรการที่คล้ายคลึงกันในด้านการส่งออกและการนำเข้า ซึ่งมาตรการปกป้องดังกล่าวนี้สหภาพยุโรปได้เคยจำกัดการนำเข้ารถยนต์จากประเทศญี่ปุ่น มาตรการปกป้องได้มีการนำมาใช้ก่อนที่จะมีองค์การการค้าโลก

โรงงานอุตสาหกรรมหรือบริษัทต่าง ๆ อาจจะขอร้องรัฐบาลให้ใช้มาตรการปกป้องสำหรับการป้องกันอุตสาหกรรมและการค้าของตน และการตรวจสอบมาตรการปกป้องนี้ องค์การการค้าโลกได้กำหนดให้องค์กรที่มีอำนาจในแต่ละประเทศเป็นองค์กรผู้ตรวจสอบ โดยการตรวจสอบจะต้องมีความโปร่งใส กฎระเบียบ และวิธีการตรวจสอบที่แน่นอน หลีกเลี่ยงความขัดแย้ง ซึ่งผู้ตรวจสอบจะต้องทำการตรวจสอบและดำเนินการแจ้งให้สาธารณะทราบถึงวันที่ทำการตรวจสอบ และผลการตรวจสอบด้วย

โดยหลักการแล้ว มาตรการปกป้องไม่สามารถดำเนินการเฉพาะเจาะจงลงไปได้ถึงสินค้าที่การนำเข้าจากประเทศหนึ่ง อย่างไรก็ตามข้อตกลงและมาตรการดังกล่าว มิได้กล่าวถึงระบบโควตาจะสามารถนำมาใช้กับประเทศต่าง ๆ ได้โดยเพาะ หากมีการนำเข้าสินค้าจากประเทศใดประเทศหนึ่งเพิ่มขึ้นมากโดยไม่เป็นสัดส่วนกัน ซึ่งมาตรการปกป้องนี้ไม่ควรดำเนินการใช้เกินกว่า 4 ปี แม้ว่าจะสามารถขยายการใช้มาตรการได้ถึง 8 ปีก็ตาม

จะเห็นได้ว่า หากประเทศใดประเทศหนึ่งต้องการกีดกันสินค้านำเข้าจากประเทศต่าง ๆ ก็สามารถทำได้โดยการใช้มาตรการปกป้องการห้ามนำเข้าสินค้าชนิดนั้น ๆ ที่มีการผลิตอยู่ภายในประเทศ ซึ่งการห้ามนำเข้าดังกล่าวจึงเป็นการกีดกันทางการค้าของสินค้าที่ผลิตจากประเทศอื่น ๆ โดยสิ้นเชิง และส่งผลกระทบต่อประเทศเล็ก ๆ ไม่สามารถส่งออกสินค้าของตนได้

(7) **มาตรการเก็บภาษีต่อต้านการทุ่มตลาด (Anti-Dumping : AD)** เป็นมาตรการที่ประเทศสมาชิกเรียกเก็บภาษี เพื่อต่อต้านการทุ่มตลาด ภายใต้สถานการณ์ที่ประเทศผู้นำเข้าได้รับความเสียหายจากการนำเข้าสินค้าทุ่มตลาดประเทศผู้นำเข้าจะต้องดำเนินการไต่สวนการทุ่มตลาด ซึ่งจะต้องมีความโปร่งใสและเป็นธรรม ซึ่งถ้าหากบริษัททำการส่งออกสินค้า และผลิตภัณฑ์ที่มีราคาต่ำกว่าราคาตลาดปกติภายในประเทศแล้ว ก็สามารถเรียกได้ว่าเป็นการ “ทุ่มตลาด” ของสินค้าชนิดนั้น ๆ หากถ้ามว่าเป็นการที่ไม่ยุติธรรมในการแข่งขันหรือ จากความคิดเห็นที่แตกต่างกัน หลายประเทศได้มีการดำเนินการต่อต้านการทุ่มตลาด ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันความเสียหายให้กับอุตสาหกรรมภายในประเทศ

อย่างไรก็ตาม องค์การการค้าโลกยังไม่ได้มีการตัดสินในเรื่องนี้ออกมา องค์การการค้าโลกเพียงแต่มีจุดเน้นเพียงแต่ว่า รัฐบาลประเทศใดก็ตาม สามารถหรือไม่สามารถที่จะต่อต้านการทุ่มตลาดได้ “มาตรการต่อต้านการทุ่มตลาด” จะดำเนินการก็ต่อเมื่อเห็นว่าจะเกิดผลต่ออุตสาหกรรมและการค้าภายในประเทศเกิดขึ้นเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ในเรื่องของการทุ่มตลาดนั้นความหมายที่ถูกต้องตามองค์การการค้าโลก ได้กล่าวไว้อย่างกว้าง ๆ และให้ความสำคัญเกี่ยวกับประเทศแต่ละประเทศในการที่จะต่อต้านการทุ่มตลาด หากมีการแข่งขันกับการผลิตภายในประเทศเกิดขึ้น อย่างไรก็ตามในการที่จะทำการต่อต้านการทุ่มตลาดดังกล่าว รัฐบาลจะต้องแสดงให้เห็นว่ามีการทุ่มตลาดเกิดขึ้นแล้ว และมีการคำนวณถึงการทุ่มตลาดด้วยว่าราคาการส่งออกสินค้าราคาต่ำที่สุดเปรียบเทียบกับราคาการส่งออก ณ ราคาภายในพื้นที่ และแสดงให้เห็นว่าการทุ่มตลาดดังกล่าวส่งผลกระทบต่อราคาสินค้าของท้องถิ่น และทำให้เกิดผลกระทบต่อท้องถิ่นด้วย

ในประเด็นนี้ จะเห็นได้ว่าหากประเทศผู้ผลิตรายใหญ่มีการทุ่มตลาด โดยการส่งออกสินค้าราคาถูกไปยังประเทศด้อยพัฒนาเล็ก ๆ ทั้งหลายย่อมส่งผลกระทบต่อราคาสินค้าและการผลิตภายในประเทศ จึงเป็นการกีดกันทางการค้าของประเทศมหาอำนาจอีกทางหนึ่งด้วย

(8) มาตรการเก็บภาษีตอบโต้การอุดหนุน (Subsidies and Countervailing Measures : SCM) เป็นมาตรการที่สมาชิกเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษเพื่อตอบโต้สินค้านำเข้าที่ได้รับการอุดหนุน ซึ่งเป็นเหตุที่สำคัญที่ทำให้เกิดการบิดเบือนทางการค้าภายใต้กรอบขององค์การการค้าโลก ได้กำหนดประเภทของการอุดหนุนว่าการอุดหนุนประเภทใดเป็นการอุดหนุนที่ต้องห้าม หรือเป็นการอุดหนุนที่ทำได้และประเภทใดเป็นการอุดหนุนที่ทำแล้วอาจถูกใช้มาตรการตอบโต้ นอกจากนี้องค์การการค้าโลกยังได้กำหนดแนวปฏิบัติในการไต่สวนเพื่อการตอบโต้สินค้านำเข้าที่ได้รับการอุดหนุนจากประเทศผู้ผลิตเพื่อให้แต่ละประเทศถือปฏิบัติ

ข้อตกลงขององค์การการค้าโลกเกี่ยวกับมาตรการเก็บภาษีตอบโต้การอุดหนุนได้ออกมาเพื่อตอบโต้การอุดหนุน และได้ใช้ถือปฏิบัติต่อประเทศสมาชิกอย่างเท่าเทียมกันต่อการเก็บภาษีตอบโต้การอุดหนุน ภายใต้เงื่อนไขแห่งสัญญาฯ นี้ ประเทศสมาชิกจะสามารถใช้แนวทางขององค์การการค้าโลกในการยกเลิกการอุดหนุน หรือผลเสียที่เกิดขึ้น หรือประเทศต่าง ๆ จะสามารถดำเนินการตรวจสอบด้วยตนเอง และทำการเก็บภาษีพิเศษต่อการอุดหนุนดังกล่าวของสินค้านำเข้าและพบว่ากำลังจะเปลี่ยนการทำลายผู้ผลิตภายในประเทศ

ข้อตกลงที่เกิดจากการประชุมรอบโตเกียว (Tokyo Round Subsidies Code) ซึ่งได้มีการกำหนดคำจำกัดความของคำว่า อุดหนุนไว้ โดยที่การอุดหนุน จะดำเนินการได้เฉพาะธุรกิจ อุตสาหกรรม และกลุ่มของธุรกิจ หรือกลุ่มของอุตสาหกรรมในประเทศที่สามารถให้การอุดหนุนได้ โดยจะต้องเป็นการอุดหนุนที่เฉพาะเจาะจง และสามารถเป็นการอุดหนุนภายในประเทศ หรือการอุดหนุนการส่งออกก็ได้

เช่นเดียวกับมาตรการป้องกันการทุ่มตลาดข้อตกลงในการอุดหนุน จึงเป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงขององค์การการค้าโลก ที่ประเทศสมาชิกทุกประเทศได้ลงนามรับรองร่วมกันไว้แล้ว การประชุมรอบโตเกียว (Tokyo Round Code) ได้มีการลงนามโดยสมาชิก GATT บางส่วนเท่านั้น

ข้อตกลงได้มีการกำหนดระดับชั้นของการอุดหนุนไว้ 3 ระดับชั้น คือ ในส่วนที่ห้าม ในส่วนที่อุดหนุนได้ และในส่วนที่อุดหนุนไม่ได้ ซึ่งการกำหนดดังกล่าวจะดำเนินการอุดหนุนกับสินค้าเกษตรกรรม รวมถึงสินค้าอุตสาหกรรมด้วยเช่นกัน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องเป็นไปตามข้อตกลงทางเกษตรกรรม

(8.1) **การอุดหนุนที่ต้องห้าม** : เป็นการอุดหนุนที่จะทำให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการส่งออกหรือเพื่อเป็นการใช้สินค้าภายในประเทศ แทนที่จะใช้สินค้าที่นำเข้าจากต่างประเทศ ซึ่งเป็นการอุดหนุนที่ต้องห้าม เพราะว่าการอุดหนุนดังกล่าวเป็นการจำเพาะที่จะส่งผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศ และเช่นเดียวกันได้ส่งผลกระทบต่อการค้าของประเทศต่าง ๆ ซึ่งถ้าหากมีการตรวจพบโดยองค์การการค้าโลกว่ามีการอุดหนุนดังกล่าวเกิดขึ้นในประเทศใดประเทศหนึ่ง การอุดหนุนนั้น ๆ จะต้องยุติทันที หรือมีฉะนั้นประเทศใดประเทศหนึ่ง อาจจะร้องทุกข์ได้ว่าสินค้าส่งออกของประเทศหนึ่งที่มีการอุดหนุน และก่อให้เกิดผลเสียหายต่ออีกประเทศหนึ่งในการผลิตสินค้าภายในประเทศนั้น ๆ

(8.2) **การอุดหนุนที่ดำเนินการไปแล้ว** : ในกรณีนี้ประเทศผู้ร้องทุกข์จะต้องแสดงให้เห็นว่าการอุดหนุนดังกล่าวได้ส่งผลต่ออัตราดอกเบี้ย ซึ่งการอุดหนุนดังกล่าวเป็นการต้องห้ามเช่นเดียวกัน ซึ่งการอุดหนุนนี้จะส่งผลกระทบใน 3 ลักษณะ คือ การอุดหนุนของประเทศใดประเทศหนึ่ง อาจก่อให้เกิดผลต่อการอุตสาหกรรมสำหรับประเทศผู้นำเข้า ซึ่งจะมีผลต่อผู้ส่งออกจากประเทศอื่น ๆ เมื่อสินค้าของทั้งสองประเทศส่งไปจำหน่ายยังประเทศที่สาม และการอุดหนุนภายในของประเทศหนึ่ง ๆ สามารถส่งผลกระทบต่อผู้ส่งออกที่พยายามในการแข่งขันด้านการตลาดของประเทศที่มีการอุดหนุนเช่นกัน ซึ่งถ้าหากมีการพบว่ามีการอุดหนุนดังกล่าวเกิดขึ้นก็จะต้องมีการยกเลิกการอุดหนุน หรือหากมีการพบว่าผู้ผลิต

ภายในประเทศได้รับผลกระทบจากสินค้านำเข้าที่มีการอุดหนุน การใช้มาตรการเก็บภาษีตอบโต้การอุดหนุนก็สามารถทำได้

(8.3) **การอุดหนุนที่ไม่มีผล :** เป็นการอุดหนุนที่เฉพาะเจาะจงที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยต่าง ๆ หรือการเตรียมการในการพัฒนา หรือการให้ความช่วยเหลือแก่ภูมิภาคที่ด้อยโอกาส หรือความช่วยเหลือที่เฉพาะเจาะจงเพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านสาธารณูปโภค เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ การอุดหนุนที่ไม่มีผลดังกล่าว จึงไม่สามารถนำกฎระเบียบขององค์การการค้าโลก หรือการตอบโต้การอุดหนุนโดยการเก็บภาษีได้ แต่การอุดหนุนดังกล่าว จะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขอย่างเคร่งครัด

การอุดหนุนอาจจะมีผลสำคัญต่อประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย ซึ่งเป็นการเชื่อมต่อระหว่างการวางแผนทางเศรษฐกิจไปสู่แผนทางด้านการตลาด ประเทศที่พัฒนาน้อยและประเทศที่กำลังพัฒนา ซึ่งมีรายได้ประชาชาติต่ำกว่า 1,000 เหรียญสหรัฐต่อปี ได้รับการยกเว้นในเรื่องการห้ามการอุดหนุนการส่งออก สำหรับประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ จะได้รับการยกเว้นจนถึงปี 2003 เพื่อที่จะยกเลิกการสนับสนุนการส่งออก ประเทศที่พัฒนาน้อยจะต้องยกเลิกการสนับสนุนการทดแทน การนำเข้าภายในปี 2003 เช่นเดียวกัน สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาอื่น ๆ จะต้องยกเลิกการอุดหนุนภายในปี 2000 และประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลายจะได้รับการชดเชยการส่งออกหากมีการตรวจพบว่าไม่มีการเก็บภาษีตอบโต้การอุดหนุน และเพื่อเป็นการส่งเสริมทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ การสนับสนุนการส่งออกจะต้องหมดไปภายในปี 2002

(9) **มาตรการว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (Rules of Origin)** เป็นมาตรการที่กำหนดกฎระเบียบแหล่งกำเนิดสินค้าให้เป็นบรรทัดฐานเดียวกันเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่ากฎระเบียบดังกล่าวจะไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการค้าโดยไม่จำเป็นและไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องการกำหนดแหล่งกำเนิดสินค้าที่ใช้เป็นเงื่อนไขในการให้สิทธิพิเศษทางศุลกากร นอกจากนั้นยังเป็นการกำหนดว่าสินค้าและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เหล่านั้นมาจากแหล่งใด ซึ่งไม่ใช่เป็นเรื่องที่ง่ายเลยที่จะกำหนดว่าวัตถุดิบต่าง ๆ ส่วนประกอบเหล่านี้ได้ถูกส่งมาจากทั่วโลก เพื่อที่จะนำมาดำเนินการใช้เป็นปัจจัยในการผลิตในโรงงานต่าง ๆ ที่กระจัดกระจายกันอยู่ทั่วโลก ซึ่งกฎระเบียบต่าง ๆ และกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิด มีความสำคัญมากในการดำเนินการวางแผนนโยบายทางการค้า เช่น การดำเนินการวางนโยบายทางการค้าโดยใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันการทุ่มตลาดและการตอบโต้การอุดหนุน รวมถึงการตลาด และมาตรการป้องกันอื่น ๆ

มาตรการว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าเป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดว่าสินค้าและผลิตภัณฑ์นั้นทำการผลิตมาจากที่ไหน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของกฎเกณฑ์ทางการค้า เพราะมีนโยบายหลายประการที่เกี่ยวข้องกับผู้ส่งออก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ โควตา, การยกเว้นภาษี การตอบโต้การอุดหนุน, การเก็บภาษีเพื่อการตอบโต้การอุดหนุน และอื่น ๆ มาตรการว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าเป็นการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสินค้ารวมถึงการติด “ฉลาก” ที่บอกถึงข้อมูลสำคัญคือ “ผลิตในประเทศ.....” ซึ่งจะต้องปิดฉลากที่สินค้าแจ้งให้ทราบด้วย

สมาชิกขององค์การการค้าโลกจะต้องเข้าใจร่วมกันว่า มาตรการว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้านี้จะต้องมีความโปร่งใส และจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อการค้าในระดับนานาชาติ ซึ่งการแจ้งแหล่งกำเนิดสินค้านี้ดังกล่าว จะต้องเป็นไปด้วยความซื่อตรง เป็นรูปแบบ มีเหตุผล และต้องอยู่บนพื้นฐานของมาตรฐานด้วยเช่นกัน

จากมาตรการที่มีใช้ภาษีที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมด 9 ประการจะเห็นได้ว่ามีหลายมาตรการที่ส่งผลกระทบต่อผู้ผลิต และผู้ส่งออกของประเทศไทยโดยตรง อย่างไรก็ตามมีมาตรการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกีดกันทางการค้าอีก คือ

(10) **มาตรการด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Measures)** เป็นที่ทราบกันดีว่าประเทศผู้นำเข้าที่พัฒนาแล้วได้ให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสภาพแวดล้อมของประเทศตน และของโลกเป็นอย่างมาก ในปัจจุบันการคุ้มครองได้พิจารณาถึงผลกระทบของการผลิต วัสดุการผลิตที่ใช้ ตลอดจนกระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์เหลือใช้ที่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นในน้ำ บนพื้นดิน หรือในอากาศ ซึ่งถ้าหากข้อกำหนดเข้มงวดเกินไปก็จะกลายเป็นต้นทุนการผลิต และอุปสรรคทางการค้าได้

องค์การการค้าโลก ได้นำผลการประชุมระดับรัฐมนตรี รอบอุรุกวัย (Uruguay Round) ณ เมือง Marrakesh ในเดือนเมษายน 1994 มาพิจารณาเพื่อกำหนดเป็นเงื่อนไขในด้านการค้าและสิ่งแวดล้อม (Trade and Environment) คือ

(10.1) ข้อตกลงขององค์การการค้าโลก ได้กล่าวรวมถึงวัตถุประสงค์ของการพัฒนาที่ยั่งยืน และความจำเป็นในการปกป้องและรักษาสิ่งแวดล้อม

(10.2) ข้อตกลงใหม่ที่เกี่ยวข้องกับมาตรการเกี่ยวกับอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า และมาตรการสุขอนามัย และสุขอนามัยพืชเป็นมาตรการที่แต่ละรัฐบาลนำมาใช้ในการป้องกันชีวิตมนุษย์ สัตว์ และพืช และสุขอนามัย และสิ่งแวดล้อม

(10.3) ข้อตกลงทางการเกษตร ได้มีการตกลงระหว่างสมาชิกขององค์การการค้าโลก ในการที่จะลดการสนับสนุนภายในของแต่ละประเทศ สำหรับการผลิตทางการเกษตร ซึ่งเกี่ยวข้องกับเงื่อนไขและสภาพต่าง ๆ

(10.4) ข้อตกลงในเรื่องมาตรการเก็บภาษีตอบโต้ การอุดหนุน ได้นำมาใช้เช่นเดียวกันกับการอุดหนุนที่ไม่มีผลต่อความช่วยเหลือจากรัฐบาลในด้านการอุตสาหกรรม ซึ่งจะครอบคลุมประมาณ 20% ของมูลค่าที่เกี่ยวข้องกับด้านสิ่งแวดล้อม

จากการประชุม “สุดยอดของโลก” (Earth Summit) ขององค์การสหประชาชาติในด้านสิ่งแวดล้อม ในปี 1992 ได้มีมติร่วมกันว่าในการค้าระหว่างกันของประเทศต่าง ๆ จะต้องเปิดเผย, เท่าเทียมกัน, ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน, เป็นระบบการค้าระหว่างกันภายในประเทศ และระหว่างประเทศเพื่อที่จะป้องกันและรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อการรณรงค์ในเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน

คณะกรรมการองค์การการค้าโลก ทางด้านการค้าและสิ่งแวดล้อม ได้มีการกำหนดในเรื่องของสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืนให้เป็นหัวข้อสำคัญขององค์การการค้าโลก^{12]} ซึ่งมาตรการทางด้านการค้าและสิ่งแวดล้อมนี้ โดยหลักการแล้วเพื่อต้องการให้ผู้ผลิตมีจิตสำนึกและมีความรับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดจากการผลิตสินค้าที่มีต่อสภาพแวดล้อม แต่มาตรการที่ประเทศคู่ค้าดำเนินการกับประเทศไทยในหลาย ๆ กรณี โดยอาศัยผลประโยชน์จากการตื่นตัวของผู้บริโภคในการอนุรักษ์ และพิทักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมีเจตนาที่จะปกป้องผลประโยชน์ของอุตสาหกรรมภายในประเทศแอบแฝงอยู่ ปัญหาทางด้านข้อกำหนดเรื่องสิ่งแวดล้อมที่ผู้ส่งออกกึ่งทะเลจากประเทศไทยไปยังสหรัฐอเมริกาเคยประสบคือ สหรัฐอเมริกา กำหนดว่า ประเทศผู้ส่งออกกึ่งทะเล จะต้องปฏิบัติตามการอนุรักษ์เต่าทะเลเทียบเท่ากับมาตรฐานที่สหรัฐอเมริกาคำหนดไว้ การที่จะอนุญาตให้นำเข้ากึ่งทะเลจากประเทศไทยได้นั้น ประเทศไทยจะต้องใช้เวลานานกว่าที่มีเครื่องมือแยกเต่าทะเลออกไป เรื่องนี้ทำให้ประเทศไทยต้องใช้เวลาในการเจรจาอยู่นานกว่าที่สหรัฐอเมริกาคอมรับและนำเข้ากึ่งทะเลจากไทย ดังนั้นจะเห็นได้ว่า มาตรการทางด้านสิ่งแวดล้อมที่กำหนดไว้สูงเกินนี้ โดยใช้ข้ออ้างด้านสภาพแวดล้อมอาจกลายเป็นการกีดกันทางการค้าได้อีกวิธีหนึ่ง

---

^{12]} Introduction Environmental Issues in the WTO, www.wto.org

ในเรื่องมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมอีกเช่นเดียวกัน ประเด็นที่น่าวิตกในอนาคต คือ สหภาพยุโรปอาจนำเอามาตรฐาน ISO 14000 หรือการกำหนดมาตรฐานในระบบจัดการสิ่งแวดล้อมมาเป็นเงื่อนไขในการส่งสินค้าไปจำหน่ายยังสหภาพยุโรป เงื่อนไขดังกล่าวจึงเป็นอุปสรรคอย่างมากต่ออุตสาหกรรมของไทย ทั้งในเรื่องของต้นทุนและเวลาที่ใช้ในการปรับตัว

เข้าสู่มาตรฐานดังกล่าว ซึ่งตามสถิติ ในปัจจุบันมีกิจการอุตสาหกรรมเพียง 265 ราย ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14000 ^{13]} นอกจากนี้แล้วสหภาพยุโรปกำลังเตรียมการออกกฎระเบียบใหม่เกี่ยวกับเศษเหลือทิ้งของผลิตภัณฑ์ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ (Waste from Electrical and Electronics Equipment : WEEE) โดยผู้ผลิตจะต้องรับภาระในการ

รวบรวมเศษเหลือทิ้งของสินค้าประเภทดังกล่าวจากครัวเรือนเพื่อนำไปทำลาย ซึ่งในอนาคตอันใกล้นี้ผู้ส่งออกสินค้าประเภทนี้ไปจำหน่ายในตลาดยุโรปจะต้องมีต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้นอย่างมากเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ผลิตสินค้าชนิดเดียวกัน ในสหภาพยุโรป จึงอาจพิจารณาได้ว่าเรื่องมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมดังกล่าวเป็นอีกส่วนหนึ่งที่ประเทศที่เจริญแล้วนำมาใช้ในการกีดกันทางการค้าได้

11. **มาตรการด้านแรงงาน (Labor Measures)** ในการเจรจาการค้าในเวทีการค้าโลกในหลาย ๆ ครั้ง สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป มีความพยายามที่จะเชื่อมโยงปัญหามาตรฐานแรงงานกับกติกาการค้าสากล โดยสหรัฐอเมริกา เสนอให้ระบุเรื่อง Core Labor Standards และ Multilateral Trading System ไว้ในปฏิญญารัฐมนตรีเพื่อส่งเสริมให้มีการยอมรับมาตรฐานแรงงานหลักระหว่างประเทศ ตามที่สหประชาชาติกำหนดไว้ ได้แก่ เสรีภาพในการสมาคม สิทธิในการรวมตัว และต่อรองร่วมกัน การห้ามบังคับใช้แรงงานการขจัดการใช้ประโยชน์จากแรงงานเด็ก และการไม่เลือกปฏิบัติในการจ้างงานหรือการประกอบอาชีพ ซึ่งจากข้อเสนอของสหรัฐอเมริกานั้น ถ้าหากพิจารณาเพียงผิวเผิน จะเห็นได้ว่าเป็นสิ่งที่พึงกระทำ แต่การพยายามเชื่อมโยงมาตรฐานแรงงานกับระเบียบการค้าโลกมิใช่สิ่งที่ถูกต้อง ข้ออ้างดังกล่าวเป็นเพียงหนึ่งในมาตรการกีดกันทางการค้า เนื่องจากปัญหาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวควรพิจารณาในเวทีขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับมาตรฐานแรงงาน นอกจากนี้แล้วการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานแรงงานดังกล่าว จะต้องมีการดำเนินไปอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงความพร้อมและความสามารถในการบริหารจัดการและกฎหมายในแต่ละประเทศเป็นสำคัญ มากกว่าที่จะกำหนดเงื่อนไขที่ไม่อาจดำเนินการให้สำเร็จได้ในระยะเวลาอันสั้น ตัวอย่างการนำเอามาตรการแรงงานมาเป็นข้ออ้าง เพื่อกีดกันทางการค้าในระดับทวิภาคี เช่น สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป ดำเนินการระงับการให้สิทธิพิเศษทางการค้ากับสินค้าที่ผลิตในประเทศพม่า เนื่องจากการบังคับใช้แรงงานในทางทหาร และดำเนินการเช่นเดียวกันกับประเทศปากีสถาน เนื่องจากการบังคับใช้แรงงานเด็กในอุตสาหกรรม พรม รองเท้า ประมง และภาคเกษตรอื่น ๆ ในกรณี

^{13]} สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (www.diw.go.th)

ประเทศไทย^{14]} ได้มีความพยายามเรียกร้องของสหพันธ์แรงงานสหรัฐอเมริกา และสภาองค์การอุตสาหกรรม ให้ฝ่ายบริหารสหรัฐอเมริกา ตัดการให้สิทธิพิเศษทางการค้า (GSP) แก่ไทย โดยการกล่าวหาว่าไทยละเมิดเสรีภาพของแรงงานในการสมาคม สิทธิในการต่อรอง และการใช้แรงงานเด็ก ความปลอดภัย และสุขอนามัยแรงงาน^{15]} นอกจากนี้แล้วสหภาพแรงงาน และองค์กรที่มีใช้รัฐบาลได้ร่วมกันต่อต้านสินค้าประเภทสิ่งทอจากเอเชียภายใต้โครงการ “Clean Clothes” โดยกล่าวหาว่าประเทศในเอเชียมีการใช้แรงงานเด็กอย่างแพร่หลาย อีกทั้งมีการใช้แรงงานแบบเลือกปฏิบัติ แรงงานไม่ได้รับการเหลียวแลด้านความปลอดภัย ตลอดจนการดูแลทางด้านสุขอนามัย และสิ่งแวดล้อม^{16]}

ต้นปี 1980 จนถึงกลางปี 1990 สหรัฐอเมริกาพยายามที่จะผลักดันเรื่องของแรงงานในข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากร และการค้า (General Agreement on Tariffs & Trade)^{17]} ก่อนการประชุมองค์การการค้าโลก แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ และภายหลังจากการก่อตั้งองค์การการค้าโลก ในปี 1995 ก็ไม่ได้มีการบรรจุเรื่องของแรงงานไว้ในองค์การการค้าโลก ซึ่งหลายประเทศพยายามที่จะไม่สั่งการนำเข้าสินค้าจากบางประเทศที่มีปัญหาด้านแรงงาน จึงถูกการบังคับมิให้ละเมิดต่อข้อตกลงขององค์การการค้าโลก อย่างไรก็ตาม ต่อมาในปี 1996 ได้มีการประชุมรัฐมนตรีขององค์การการค้าโลก ซึ่งที่ประชุมได้มีการตกลงให้เรื่องของแรงงานเป็นเรื่องที่องค์การแรงงานระหว่างประเทศจะเป็นผู้นำไปพิจารณา โดยไม่มีการบีบคั้นจากองค์การการค้าโลก นอกจากนั้นที่ประชุมรัฐมนตรีขององค์การการค้าโลก ยังได้ปฏิเสธที่จะให้มีการจัดตั้งคณะทำงาน เพื่อพิจารณาเรื่องมาตรฐานแรงงานดังกล่าวด้วย ต่อมาในปี 1999 รัฐบาลสหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป ได้พยายามที่จะรื้อฟื้นเรื่องมาตรฐานแรงงานขึ้นมาอีก โดยผลักดันที่จะให้มีการจัดตั้งคณะทำงานในด้านมาตรฐานแรงงานขึ้น ซึ่งกลุ่มธุรกิจบางแห่งได้ให้การสนับสนุน อย่างไรก็ตาม ได้มีการยับยั้งและต่อต้านไม่ให้มีการละเมิดต่อข้อตกลงขององค์การการค้าโลกในเรื่องดังกล่าว

ในอนาคตสหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรปควรมีแนวโน้มที่จะหยิบยกประเด็นปัญหาทางสังคม (Social Clause) นอกเหนือจากด้านแรงงาน และมาตรฐานแรงงานมาเป็นอุปสรรคทางการค้าอันใหม่ ซึ่งเป็นจุดอ่อนที่สำคัญของประเทศด้อยพัฒนาและกำลังพัฒนาทั้งหลาย เช่น ความไม่เพียงพอของสวัสดิการทางสังคมที่รัฐพึงให้กับผู้มีรายได้น้อย หรือกรรมกร ปัญหาโสเภณี และโสเภณีเด็ก และปัญหายาเสพติด ฯลฯ หากในอนาคตได้มีการ

---

^{14]} : กรมการค้าต่างประเทศ, 2539

^{15]} : อักษรศรี, 2541, พาณิชยศาสตร์

^{16]} : กรมการค้าต่างประเทศ, 2539

^{17]} : WTO and Labor Rights : Moving Closer? Business Week Online : www.businessweek.com

ผนวกปัญหาทางสังคมเข้ามาในระบบการค้าสากลได้สำเร็จ ประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทย เช่น สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป จะต้องสามารถใช้มาตรการตอบโต้ทางการค้ากับประเทศไทยได้อย่างชอบธรรม ภายใต้กฎเกณฑ์องค์การการค้าโลก ไม่เพียงเพราะสินค้าอุตสาหกรรมเท่านั้น สินค้าเกษตรกรรมก็จะได้รับผลกระทบอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากภาคเกษตรของไทยมีจุดอ่อนในเรื่องการใช้แรงงานเด็กและสตรี รวมทั้งค่าจ้างและสวัสดิการที่ให้แก่คนงานต่ำกว่ามาตรฐานอย่างชัดเจน^{18]}

4. การกีดกันการค้าที่มีใช้ภาษี (Non-Tariff Barriers : NTBs)^{19]} หมายถึง มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรซึ่งเป็นกฎระเบียบข้อบังคับที่รัฐบาลประเทศต่าง ๆ กำหนดขึ้น เพื่อเป็นอุปสรรคต่อการส่งออกของประเทศคู่ค้า หรือกำหนดขึ้นเพื่อกีดกันการนำเข้าที่ไม่สอดคล้องกับความตกลงระหว่างประเทศ การกำหนดคุณภาพสินค้าต่าง ๆ ที่เกินมาตรฐานสากล หรือการเข้มงวดในการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าเกินไป ตลอดจนการใช้เวลาในการตรวจสอบสินค้านานมาก จนอาจทำให้สินค้าเกิดความเสียหายได้ ตลอดจนการปฏิบัติด้านพิธีการศุลกากรที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งการกีดกันการค้าที่มีใช้ภาษีและส่งผลกระทบต่อการค้า และการส่งออกของไทยเหล่านี้ได้แก่

(1) **การบริหารโควตาภาษี (Tariffs Rate Quotas : TRQs)** เป็นการจัดสรรโควตาภาษีสำหรับการนำเข้าสินค้าเกษตรด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคสำคัญในการส่งสินค้าเข้าไปสู่ตลาดในบางประเทศ ขณะนี้องค์การการค้าโลกยังไม่ได้มีการกำหนดแนวปฏิบัติในวิธีการจัดสรรปริมาณในโควตาที่ชัดเจนทำให้ประเทศต่าง ๆ ใช้วิธีการบริหารโควตาภาษีเป็นมาตรการกีดกันการนำเข้าสินค้า

(2) **สวัสดิภาพสัตว์ (Animal Welfare)** มาตรการดังกล่าวเป็นมาตรการของสหภาพยุโรปในรูปของการออกกฎระเบียบเพื่อปรับปรุงระดับมาตรฐานในการเลี้ยงดูสัตว์ ให้มีความเป็นอยู่สบาย ไม่แออัด ได้แก่การปรับปรุงด้านสภาพแวดล้อมในการเลี้ยงสัตว์ สิ่งอำนวยความสะดวกในการขนส่งสัตว์ที่มีชีวิต การดูแลในช่วงก่อนการส่งโรงฆ่าสัตว์ การดูแลสัตว์ในช่วงการฆ่าหรือการเชือดจะต้องไม่ให้สัตว์ต้องทรมาน และไม่ให้สัตว์เกิดความเครียดและตื่นตระหนก^{20]} มาตรการเหล่านี้กำลังถูกสมาชิกองค์การการค้าโลกจับตามองดูว่าเป็นการกีดกันทางการค้าอีกวิธีหนึ่งของประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งหลายที่มีต่อประเทศกำลังพัฒนา และ

^{18]} : กรมการค้าต่างประเทศ, 2539

^{19]} : Non-Tariff Barriers : technicalities, red tap etc,
WTO : Trading into the Future : www.wto.org

^{20]} Phase 1: Animal Welfare and Food Quality, Agriculture Negotiation :
Backgrounder, WTO

ด้อยพัฒนาซึ่งประเทศยากจนทั้งหลาย ได้มีการต่อต้านอย่างมากในเรื่องดังกล่าว อย่างไรก็ตามได้มีการใช้มาตรการดังกล่าวต่อการส่งสินค้าจากประเทศอื่น ๆ ไปในสหภาพยุโรปแล้ว

(3) มาตรฐานสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับการค้า (Trade-related Environmental Measures) เป็นมาตรการที่มีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมผ่านกระบวนการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งมีผลกระทบต่อต้นทุน (Cost implication) ในการผลิตและการค้าสินค้านั้น ๆ มาตรการที่สำคัญได้แก่ วิธีการผลิต ขั้นตอนการผลิต มาตรการบรรจุภัณฑ์ มาตรการฉลากเขียว (Eco-labelling) และมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Management System : EMS) เช่น ISO : 14001 เป็นต้น ซึ่งมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมดังกล่าวนับว่าเป็นการกีดกันทางการค้าอีกด้านหนึ่งของประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งหลายที่มีต่อประเทศกำลังพัฒนา ประเทศด้อยพัฒนาและประเทศที่ยากจน

(4) การปิดฉลากสินค้าตัดแต่งพันธุกรรม (Genetically Modified Organism : GMOs) เป็นมาตรการที่นำมาใช้เพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภคในรูปของการปิดฉลากสินค้าที่ตัดแต่งพันธุกรรมรวมถึงสินค้า GMOs ซึ่งเป็นเทคโนโลยีใหม่ในการเพิ่มผลผลิตต่อหน่วย ในขณะที่ยังไม่สามารถพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้ว่าสินค้า GMOs เป็นอันตรายต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมหรือไม่ ซึ่งสำหรับเรื่อง GMOs แล้วให้สหรัฐอเมริกาไม่มีปัญหาแต่อย่างใด สินค้า GMOs สามารถส่งเข้าสหรัฐอเมริกาได้โดยไม่มีปัญหา แต่การส่งสินค้า GMOs เข้าไปในสหภาพยุโรป ผู้ส่งสินค้าจะต้องมีการติดฉลากแจ้งรายละเอียดให้ชัดเจนว่าสินค้านั้นเป็นสินค้า GMOs ^{21]} ซึ่งสำหรับในสหภาพยุโรปแล้ว ตามระเบียบของสหภาพยุโรปข้อ 258/97 ซึ่งได้ประกาศบังคับใช้ตั้งแต่พฤษภาคม 1997 ว่าสินค้าที่จะส่งเข้าไปในสหภาพยุโรป จะต้องปิดฉลากเมื่อ

1. ลักษณะเบื้องต้นขององค์ประกอบที่นำมาเป็นอาหารได้ถูกทำให้เปลี่ยนไปคุณค่าทางอาหารและการนำเอาอาหารมาใช้ประโยชน์ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม
2. สิ่งที่ทำให้เกิดภูมิแพ้ที่ใส่ลงไปในอาหาร
3. ส่วนผสมต่าง ๆ ที่ปรุงลงในอาหาร
4. อาหารที่ทำมาจาก GMOs

---

^{21]} : Sharynne Denon, U.S. Department of Agriculture, Washington, D.C.
Scientific Comments on Science and Policy on GMOs

อย่างไรก็ตาม ดังที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปไม่สามารถหาข้อยุติได้ว่าสินค้าที่มี GMOs นั้นเป็นอันตรายต่อมนุษย์ และสิ่งแวดล้อมหรือไม่อย่างไร ผู้ผลิตสินค้าไทยจึงควรที่จะตระหนักในเรื่องดังกล่าวหากจะผลิตสินค้าส่งไปยังสหรัฐอเมริกา หรือสหภาพยุโรปก็ตาม ควรจะได้มีการตระหนักในเรื่องดังกล่าวด้วย

(5) **การปิดฉลากเนื้อสัตว์จากฟาร์ม เรียกว่า European Organic Logo** เป็นมาตรการของสหภาพยุโรปที่กำหนดให้มีการปิดฉลาก “Organic” ในสินค้าเนื้อสัตว์ ประเภทเนื้อแพะ แกะ สุนัข ไก่และวัว ที่ไม่ได้เลี้ยงด้วยอาหารที่เป็น GMOs เพื่อเป็นการให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้า

(6) **มาตรฐานแรงงาน (Trade and Labour Standards)** เป็นมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการนำเอามาตรฐานแรงงานมาเป็นเงื่อนไขในการนำเข้าสินค้า ซึ่งมีผลต่อการกีดกันการค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าส่งออกจากประเทศกำลังพัฒนา หนึ่งองค์การการค้าโลกได้แสดงท่าทีว่าเรื่องนี้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (The International Labour Organization : ILO) แม้ว่าประเทศพัฒนาแล้วโดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป พยายามผลักดันให้องค์การการค้าโลกมีกฎเกณฑ์ในการบังคับใช้เรื่องมาตรฐานแรงงานนี้ก็ตาม

เนื่องจากเรื่องมาตรฐานแรงงานเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง ในเดือนเมษายน 1994 ได้มีการประชุมรัฐมนตรีการค้าที่เมือง Marrakesh ซึ่งที่ประชุมได้สรุปว่าไม่มีความขัดแย้งในเรื่องดังกล่าว แต่ทุกคนได้เห็นพ้องต้องกันเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “ความสัมพันธ์ในทางการค้าและเศรษฐกิจจะต้องส่งเสริมให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีและการจ้างงาน” และนอกจากนั้นในมาตรา 20 ของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าในปี 1994 ได้กล่าวว่า “รัฐบาลอาจจะมีการห้ามนำเข้าสินค้าที่ผลิตขึ้นโดยผู้ต้องขัง”

จากการประชุมรัฐมนตรีขององค์การการค้าโลกที่สิงคโปร์ ในเดือนธันวาคม ปี 1996 ซึ่งผลจากที่ประชุมได้ประกาศเป็นปฏิญญาร่วมกันว่า “คณะรัฐมนตรีขององค์การการค้าโลก ขอยืนยันว่าการดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องมาตรฐานแรงงาน ควรเป็นหน้าที่ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ซึ่งเป็นองค์กรที่มีความชำนาญในการที่จะดำเนินการเรื่องดังกล่าว และองค์การการค้าโลกยินดีให้การสนับสนุนและช่วยเหลือองค์การแรงงานระหว่างประเทศในเรื่องดังกล่าว เราเชื่อว่าการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาต่าง ๆ จะช่วยสนับสนุนการค้าและส่งเสริมในเรื่องของมาตรฐานแรงงาน เราขอปฏิเสธว่าเราจะไม่ใช่เรื่องมาตรฐานแรงงานมาเป็นข้อกีดกันทางการค้า และเห็นชอบร่วมกันว่าเรา

จะไม่นำเอาข้อโต้แย้งของแต่ละประเทศในเรื่องของแรงงานมาพิจารณา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องค่าแรงงานที่ถูกของประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย และเราขอให้สำนักงานเลขาธิการขององค์การการค้าโลก และองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ได้ดำเนินการประสานงานในเรื่องดังกล่าวร่วมกันต่อไป” ซึ่งต่อมาได้มีการหารือกันระหว่างนาย Mike Moore ผู้อำนวยการองค์การการค้าโลก และนาย Juan Somavia ผู้อำนวยการแรงงานระหว่างประเทศ

ต่อมาได้มีการประชุมรัฐมนตรีองค์การการค้าโลก ครั้งที่ 3 ในเดือนธันวาคม ปี 1999 ณ เมืองซีแอตเทิล ประเทศสหรัฐอเมริกา และหัวข้อที่สำคัญที่ได้มีการหยิบยกขึ้นมาเพื่อพิจารณากันอีกครั้งหนึ่ง ก็คือเรื่องมาตรฐานแรงงาน ซึ่งนำเสนอโดยสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป เพื่อให้มีการพิจารณาเรื่องดังกล่าวในการประชุมองค์การการค้าโลกในครั้งนั้น แม้ว่าผู้แทนของกลุ่มประเทศทั้งสองจะแจ้งว่าไม่มีการกีดกันทางการค้าแต่อย่างใด สำหรับหัวข้อเรื่องมาตรฐานแรงงานที่เสนอ แต่เรื่องดังกล่าว ก็ได้มีการต่อต้านและไม่เห็นด้วย ที่จะนำเข้าพิจารณาในองค์การการค้าโลกจากประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย

ในระหว่างการประชุมดังกล่าว สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป และประเทศที่กำลังพัฒนาต่าง ๆ ได้ขอให้มีการพิจารณาเรื่องของมาตรฐานแรงงานในที่ประชุมของคณะทำงานกลุ่มย่อย ซึ่งในที่ประชุมกลุ่มย่อยได้มีข้อโต้แย้งต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมายระหว่างสมาชิก และนอกจากนั้นระหว่างการเดินทางไปเข้าร่วมประชุมของอดีตประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา นายบิล คลินตัน ซึ่งได้ให้สัมภาษณ์แก่หนังสือพิมพ์ Seattle Newspaper ว่าเขาเชื่อว่าการอนาคตข้างหน้าเรื่องของมาตรฐานแรงงาน อาจใช้เป็นเครื่องมือในการกีดกันทางการค้าได้ และภายหลังจากที่ได้มีการให้สัมภาษณ์ข้างดังกล่าวแก่สื่อมวลชน ได้เกิดปฏิกิริยาต่อต้านจากผู้แทนของประเทศกำลังพัฒนาต่าง ๆ มากมายว่าในการประชุมขององค์การการค้าโลก ไม่ควรนำเรื่องของมาตรฐานแรงงานเข้ามาพิจารณาแต่ควรเป็นเรื่องที่องค์การแรงงานระหว่างประเทศจะเป็นผู้นำไปพิจารณา ^{22]}

ภายหลังจากการประชุมรัฐมนตรีการค้าขององค์การการค้าโลก ที่ Seattle แล้ว รัฐบาลจากประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ได้ให้ความสำคัญต่อการประชุมขององค์การแรงงานระหว่างประเทศในเรื่องมาตรฐานแรงงานดังกล่าว ซึ่งในเดือนมิถุนายน ปี 2001 ได้มีการประชุมขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ซึ่งผลการประชุมได้บรรลุข้อตกลงในเรื่องของมาตรฐานแรงงานหลายประการด้วยกัน โดยได้มีข้อตกลงว่าด้วยการค้าเสรีและการจ้างงานและการลงทุน ซึ่งเน้นถึงการขจัดความยากจน ซึ่งคณะทำงานจะได้นำเรื่องดังกล่าวไปพิจารณาต่อไป

---

^{22]} Trade and Labour Standard, A difficult issue for many WTO member governments, Doha WTO Ministerial 2001 : Briefing Notes

โดยหลักการขององค์การการค้าโลกได้สนับสนุนให้ใช้มาตรการภาษีเป็น มาตรการคุ้มครองผู้ผลิตภายในเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตาม องค์การการค้าโลก ได้อนุญาต ให้นำมาตรการที่มีใช้ภาษีมาใช้ได้ แต่จะต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของความตกลงต่าง ๆ ของ องค์การการค้าโลก ซึ่งได้แก่ ความตกลงว่าด้วยการใช้บังคับมาตรการสุขอนามัย และ สุขอนามัยพืช(SPS) ความตกลงว่าด้วยวิธีดำเนินการออกใบอนุญาตนำเข้าและตามบทบัญญัติ GATT 1994 ซึ่งมาตรการนั้น ๆ จะต้องมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และไม่เป็นที่ไป ในลักษณะที่ก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติตามอำเภอใจ หรือไม่สามารถอธิบายได้อย่างมีเหตุผล เพียงพอ หรือใช้มาตรการในลักษณะที่เป็นการจำกัดการค้าระหว่างประเทศโดยแอบแฝง เช่น การปกป้องอุตสาหกรรมภายในรวมทั้งต้องไม่ก่อให้เกิดความล่าช้า หรือค่าใช้จ่ายที่เป็นภาระ เกินไปกว่าที่ควรจะเป็นแก่ประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศที่ด้อยพัฒนาและประเทศกำลัง พัฒนา

5. ผลกระทบต่อประเทศไทย : ประเทศไทยได้อะไร และเสียประโยชน์อะไร จากมาตรการทางการค้าที่มีใช้ภาษีขององค์การการค้าโลก

การพิจารณารูปแบบอุปสรรคทางการค้าที่มีใช้ภาษีมียุทธศาสตร์สำคัญที่จะต้อง กล่าวถึง 2 ประเด็น ประเด็นแรกคือการกีดกันทางการค้าดังกล่าว มีทั้งในรูปแบบที่เป็นการทั่วไป กล่าวคือใช้บังคับกับทุกประเทศ เช่น SPS, TBT, มาตรการด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น และ รูปแบบเป็นการเฉพาะ ซึ่งใช้กับบางประเทศหรือกับผู้ผลิต หรือผู้ขายเป็นการเฉพาะราย หรือ เฉพาะกรณี ประเด็นที่สอง คือในหลายกรณีประเทศผู้นำเข้าจะมีการกำหนดมาตรฐานหรือ กฎเกณฑ์ของตนเพิ่มเติมจากมาตรฐานสากล ซึ่งผู้ผลิต และผู้ส่งออกที่ต้องการค้าขายกับ ประเทศดังกล่าวต้องเพิ่มขึ้นตอนในการดำเนินการมากกว่ากรณีปกติ

จากการใช้มาตรการทางการค้าที่มีใช้ภาษีดังกล่าวขององค์การการค้าโลก ได้ ส่งผลกระทบและเป็นอุปสรรคต่อผู้ส่งออก และผู้ผลิตของไทยในหลาย ๆ กรณี ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งหลายตั้งแต่ตัวผู้ผลิต ผู้รวบรวมสินค้า ผู้ส่งออกและรัฐบาลควรจะได้มีการปรับตัวและ กำหนดมาตรการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับมาตรการที่แต่ละประเทศได้กำหนดออกมา ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุดกับสินค้าของไทยที่ส่งออกไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก สำหรับ สินค้าส่งออกของไทย ได้รับผลกระทบจากการใช้มาตรการที่มีใช้ภาษีได้แก่

1. ข้าว : ข้าวเป็นผลิตผลทางการเกษตรที่ได้รับผลกระทบจากการใช้มาตรการที่มีใช้ภายในเช่นเดียวกัน การส่งออกข้าวของไทยจะมีปัญหาใหญ่ในเรื่องโรคพืชและแมลง ไทยเคยส่งข้าวไปเม็กซิโก แต่เม็กซิโกอ้างว่าข้าวไทยมีด้วงอัญชัน ไม่เป็นความจริง เพราะจากรายงานทางการเกษตรของกรมวิชาการเกษตรนั้น ระบุว่าประเทศไทยปลอดจากด้วงอัญชัน (โดยปกติในข้าวสารจะมีเฉพาะด้วงงวงข้าวสาร มอดหัวบ่อม และมอดหัวตัด)^{23]}

กรณีการห้ามนำเข้าข้าวจากไทยของเม็กซิโก นับตั้งแต่ปลายปี 2536 เป็นต้นมา เม็กซิโก ได้อ้างว่าพบเชื้อราชนิด Tilletia barclayana และด้วงอัญชัน จนเป็นเหตุให้เปรู ซึ่งส่งข้าวจากไทยเช่นเดียวกันได้ใช้ข้ออ้างเรื่องด้วงอัญชันในการห้ามนำเข้าข้าวจากไทยเช่นกัน จะเห็นได้ว่าการใช้มาตรการกีดกันทางการค้าโดยอ้างมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS) ไต่ ๆ ของประเทศคู่ค้าในเรื่องการส่งออกข้าวของไทย จะส่งผลกระทบต่อ การส่งออกสินค้าเกษตรของไทยเป็นอย่างมาก เพราะข้าวถือว่าเป็นสินค้าเกษตรส่งออกที่สำคัญที่สุดของไทย นอกจากนั้นประเทศไทยยังอยู่ในฐานะผู้ส่งออกข้าวรายใหญ่ของโลก ดังนั้นการใช้มาตรการกีดกันของประเทศใด ๆ กับผู้ส่งออกข้าวไทย อาจส่งผลให้ประเทศอื่น ๆ ใช้มาตรการเดียวกันกับประเทศนั้น ๆ ต่อการส่งออกของข้าวไทยด้วย ซึ่งจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อปริมาณการส่งออกข้าวไทยทันที

การกล่าวอ้างของเม็กซิโกและเปรูดังกล่าวถือว่าเป็นมาตรการกีดกันทางการค้า เนื่องจากเม็กซิโกและเปรู ไม่มีการทำ Risk Analysis ไม่มีข้อมูลหรือหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่เพียงพอมารองรับการกล่าวอ้างของตนเอง ซึ่งในแง่ของการห้ามนำเข้าสินค้าเกษตรใด ๆ นั้น ประเทศผู้ส่งออกมาตรการ จะต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าประเทศของตนเองปลอดจากศัตรูพืชที่ใช้เป็นข้ออ้างทางการค้าในการนำเข้า ซึ่งจากรายงานของเกษตรนานาชาติระบุว่า เม็กซิโก มีเชื้อราชนิดนี้เช่นกัน อีกทั้งเชื้อราที่ติดไปกับเมล็ดข้าวเปลือกจะสูญสลายไปเมื่อข้าวผ่านกระบวนการสี นอกจากนี้แล้ว เม็กซิโก ใช้มาตรการห้ามนำเข้าในลักษณะที่เลือกปฏิบัติ เนื่องจากเม็กซิโกไม่ห้ามนำเข้าข้าวจากสหรัฐและบราซิล ซึ่งเป็นประเทศที่มีเชื้อราดังกล่าวด้วยเช่นเดียวกัน

---

^{23]} : ภาควิชากีฏวิทยา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นอกเหนือจากมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชแล้ว มาตรการหรืออุปสรรคทางการค้าส่วนใหญ่เป็นมาตรการอื่น ๆ เช่น มาตรการผูกขาดนำเข้าโดยองค์กรของรัฐ ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่แล้วจะเกิดกับประเทศคู่ค้าในเอเชียด้วยกัน ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และจีน ในขณะที่การนำเข้าข้าวของสิงคโปร์ มีมาตรการที่ให้ผู้นำเข้าข้าวจะต้องสำรองข้าวนำเข้าในอัตราส่วนสำรองและนำเข้าเป็นอัตราส่วน 2 : 1 จึงจะอนุญาตให้นำเข้าข้าวได้

2. มันสำปะหลัง : การส่งออกมันสำปะหลังของไทย ประสบกับมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภายใน 4 ส่วนที่สำคัญได้แก่

2.1 การกำหนดปริมาณการนำเข้า (Quotas) : ของมันเส้น และมันอัดเม็ดของสหภาพยุโรป อย่างไรก็ตาม การกีดกันดังกล่าวนี้ไม่ถือเป็นอุปสรรค เนื่องจากปริมาณการส่งออกมันเส้นและมันอัดเม็ดของไทยไปยังสหภาพยุโรปที่ผ่านมานั้นยังต่ำกว่าโควตาที่ไทยได้รับ

2.2 การสร้างข้อจำกัดการนำเข้า : โดยการกำหนดการนำเข้ามันสำปะหลังให้ใช้บางอุตสาหกรรมเท่านั้น ซึ่งเป็นมาตรการที่มีการใช้เฉพาะบางประเทศเท่านั้น เช่น เกาหลีใต้ จำกัดให้นำเข้าไปใช้เฉพาะในอุตสาหกรรมกระดาษ สิ่งทอ กาวและเภสัชภัณฑ์ ห้ามนำไปใช้ในอุตสาหกรรมอาหาร ซึ่งในกรณีนี้เท่ากับเป็นการปิดตลาด สำหรับแป้งมันสำปะหลังของไทยไปยังประเทศเกาหลีใต้ ซึ่งเป็นการกีดกันทางการค้าอย่างหนึ่ง

2.3 การลดการอุดหนุนสินค้าเกษตรของสหภาพยุโรป : สหภาพยุโรป ได้มีนโยบายที่จะลดการอุดหนุนสินค้าเกษตรรวมของยุโรปลง ผลที่เกิดขึ้นจากมาตรการดังกล่าว คือ ราคาสินค้าเกษตรในสหภาพยุโรป จะลดลงผลกระทบในส่วนนี้จะเกิดขึ้นชัดเจนก็จะเกิดในส่วนของมันเส้นและมันอัดเม็ด ที่ไทยส่งไปยังประชาคมยุโรปเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากการใช้มันเส้นและมันอัดเม็ดของยุโรปนั้นส่วนใหญ่เป็นอาหารสัตว์ ซึ่งยุโรปมีอัญญาพืชอื่นทดแทนได้ เช่น ข้าวโพด ข้าวบาร์เลย์ เป็นต้น ซึ่งเท่ากับทำให้การแข่งขันระหว่างสินค้าเกษตรจากไทยและสหภาพยุโรปมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น

2.4 เอกชนไม่ต้องการใช้วัตถุดิบที่ทำจากมันสำปะหลังในกระบวนการผลิต : เช่น การใช้แป้งข้าวโพดแทนแป้งมัน การกีดกันในรูปนี้ทำให้ภาคเอกชนผู้ผลิตแป้งมันต้องใช้เวลาและต้นทุนในการค้นคว้าวิจัยและส่งเสริมการตลาดเพื่อโน้มน้าวให้ผู้ประกอบการหันมาใช้แป้งมันสำปะหลังแทนแป้งชนิดอื่น ๆ ซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิตในการแปรรูปมันสำปะหลังนั่นเอง นอกจากนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ในขณะนี้แป้ง

มันสำปะหลังยังไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ซึ่งการขาดมาตรฐานดังกล่าว ทำให้ผู้ใช้และผู้นำเข้าขาดความมั่นใจ ซึ่งเป็นผลเสียต่อผู้ผลิตมันสำปะหลังและแปงมันสำปะหลังของไทย เช่นกัน

นอกจากทั้ง 4 ประเด็น ที่เป็นการกีดกันทางการค้าต่อการค้ามันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์ของไทยแล้ว ยังมีเรื่องของ White Paper ^{24]} และ HACCP ซึ่งก็ต่างเป็นมาตรการที่มีผลต่อการส่งออกมันสำปะหลังของไทยไปยังตลาดสหภาพยุโรป

ในส่วนของ White Paper นั้น ประเด็นสำคัญอยู่ที่เรื่องการติดตามกระบวนการผลิตตั้งแต่เป็นวัตถุดิบ จนถึงเป็นอาหารสู่ผู้บริโภค ปัญหาดังกล่าวนี้อยู่ที่ผู้ผลิตมันเส้นและมันอัดเม็ดของไทยไม่สามารถแยกได้ว่าหัวมันที่นำมาใช้ในการผลิตนั้นมาจากเกษตรกรรายใด ซึ่งปัญหานี้ น่าจะแก้ไขได้ถ้าผู้ผลิตมันเส้นและมันอัดเม็ดของไทยให้ความสำคัญกับแหล่งที่มาของหัวมันตั้งแต่เริ่มต้นการรับซื้อจากเกษตรกรและดำเนินการอย่างเหมาะสมให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ดังนั้นประเด็นเรื่องของ White Paper จึงคาดว่าไม่ส่งผลกระทบต่อ การส่งออกมันสำปะหลังของไทยมากนัก

ส่วนกรณีของ HACCP เป็นมาตรการที่น่าเป็นห่วงเป็นพิเศษสำหรับการส่งออกมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์ของไทย เนื่องจากข้อกำหนดของ HACCP นั้นเกี่ยวข้องกับระบบโรงงานและกระบวนการผลิต เพื่อป้องกันความเสี่ยงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของการผลิต ซึ่งการที่ผู้ผลิตมันเส้นและมันอัดเม็ดของไทย จะดำเนินการปรับปรุงกระบวนการผลิตให้เป็นไปตามมาตรฐานของ HACCP นั้น จะต้องใช้เวลาและเพิ่มต้นทุนในการผลิตยังส่งผลต่อผู้ผลิตขนาดกลางและขนาดเล็กด้วย เนื่องจากขอความสามารถในการลงทุนเพื่อปรับปรุงโรงงาน เพื่อรองรับมาตรฐานดังกล่าว

3. ผักและผลไม้ : การใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกกับสินค้าผักและผลไม้ส่งออกมีจุดประสงค์เดียวกัน คือ เพื่อคุ้มครองสุขอนามัยของผู้บริโภคอันเนื่องมาจากการปนเปื้อน หรือการตกค้างของสารเคมีเกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ในพืชผักและผลไม้นำเข้า นอกจากนี้ยังเป็นการป้องกันการแพร่กระจายและการเพิ่มจำนวนแมลงศัตรูพืชและเชื้อโรคที่มีต่อพืชผลทางการเกษตรอันจะเป็นผลเสียหายต่อทางเศรษฐกิจและต่อทรัพยากรพืชของประเทศนั้น ๆ ปัญหาการส่งออกผักและผลไม้ของไทยที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ เกิดจากปัญหา 2 เรื่องหลัก ๆ คือ

---

^{24]} : White Paper, White Paper on International Trade Year 2001, WTO

3.1 ปัญหาโรคพืชและแมลง : แต่ละประเทศมีปัญหาเรื่องโรคพืชและแมลง แตกต่างกันไป การห้ามนำเข้าผักผลไม้ของประเทศหนึ่ง ๆ จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อพืชและผลิตผลพืชเป็นที่อยู่อาศัยของแมลงหรือมีแมลงปะปนอยู่ในพืชผลชนิดนั้น ๆ โดยที่โรคพืชและแมลงศัตรูพืชนั้นจะต้องไม่เคยมีปรากฏมาก่อนหรือไม่เคยมีการแพร่ระบาดในประเทศผู้นำเข้า และเป็นศัตรูที่ร้ายแรงมีความเสี่ยงสูงที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อพืชผลทางการเกษตร ดังนั้นมาตรการหลัก ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรคพืชและแมลง จึงได้แก่ การห้ามนำเข้าผลไม้ในลักษณะผลสด เช่น ในกรณีของฟิลิปปินส์ การขออนุญาตนำเข้าสินค้าให้นำเข้าสินค้าได้บางชนิดเท่านั้น เช่น ในกรณีของสหรัฐอเมริกาอนุญาตให้นำเข้าได้เฉพาะ มะขาม มะพร้าว และทุเรียน ในกรณีของญี่ปุ่นอนุญาตให้นำเข้าได้เฉพาะทุเรียน กล้วยหอม มะพร้าว องุ่น และสับปะรด เป็นต้น นอกจากนี้แล้วยังมีมาตรการอื่น ๆ คือ ใบบรรองปลอดศัตรูพืชที่ออกโดยกรมวิชาการเกษตร การกักกัน การสุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบ การทำลาย การกำหนดเงื่อนไขในการนำเข้า เช่น การอบไอน้ำมะม่วง เพื่อกำจัดแมลงวันผลไม้ หรือการล้างผลกล้วยหอมด้วยน้ำสบู่ และเป่าด้วยลมให้แห้ง ในกรณีส่งออกไปญี่ปุ่น หรือการแปรรูปผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การดองโดยใช้เครื่องปรุงอาหารประเภทเกลือ น้ำตาล อบแห้ง และแช่แข็ง ณ อุณหภูมิ ที่กำหนด เช่น ในกรณีที่แช่แข็งมังคุดส่งออกไปญี่ปุ่น ผู้ส่งออกจะต้องผ่าซีกมังคุดแล้วแช่แข็ง ณ อุณหภูมิที่ -17.8 องศาเซลเซียส

ปัจจุบันเรื่องของโรคและแมลงศัตรูพืชยังเป็นปัญหา และสาเหตุหลักที่ส่งผลกระทบต่อพืชผักและผลไม้ของไทยหลายชนิด ที่มีศักยภาพในการผลิตสูง แต่ไม่สามารถส่งออกไปจำหน่ายในบางประเทศได้ เช่น กรณีของสหรัฐอเมริกา ห้ามนำเข้ามังคุดและส้มโอ และกรณีญี่ปุ่น ห้ามนำเข้าลำไย เป็นต้น

3.2 การปนเปื้อนสารตกค้างจากสารเคมี และโลหะหนัก เชื้อจุลินทรีย์ และเชื้อแบคทีเรีย : ซึ่งมาตรการที่สำคัญ ได้แก่ การห้ามนำเข้ากักกัน ทำลาย การสุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบสิ่งปนเปื้อน ณ บริเวณด่านกักกัน การปิดฉลากผักและผลไม้จากฟาร์ม Organic โดยสมัครใจ และการกำหนดระดับของการปนเปื้อน เช่น สิงคโปร์ ได้กำหนดระดับของการปนเปื้อนสารซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ตกค้างที่เปลือกลำไยต้องไม่เกินกว่า 200-300 ppm ในขณะที่มาเลเซีย ห้ามมิให้มีการตกค้างของสารดังกล่าวเลย ส่วนบรูไน ได้กำหนดไว้ว่าระดับสารเคมี กำจัดแมลงที่ตกค้างในพืชผักนำเข้าจากไทยจะต้องไม่เกิน 1 ppm และสารเคมีกำจัดเชื้อรา จะต้องไม่เกิน 2 ppm และขณะนี้บรูไนห้ามนำเข้าผักสดจากไทย 6 ชนิด ได้แก่ พริกชี้หนู คึ่นฉ่อง ต้นหอม คะน้าแขนง ผักชีฝรั่ง และมะเขือเทศ เนื่องจากมีการตรวจพบสารปนเปื้อนตกค้างสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4. ไม้ตัดดอก : ปัญหาของการส่งออกไม้ตัดดอกของไทย คือการตรวจพบเพลี้ยไฟ ที่ติดปะปนไปกับดอกกล้วยไม้ จนเป็นสาเหตุให้หลายประเทศ มีการเข้มงวดในการนำเข้าไม้ตัดดอก และกล้วยไม้จากไทยมากขึ้น เช่น กรณีของเกาหลี และสหภาพยุโรป ในขณะที่บางประเทศใช้มาตรการรุนแรงไม่ยอมให้มีการนำเข้าไม้ตัดดอกจากไทยเลย เช่น แม็กซิโก เป็นต้น

มาตรการที่ประเทศคู่ค้านำเข้าไม้ตัดดอก และกล้วยไม้จากไทยส่วนใหญ่ จะกำหนดให้ดอกกล้วยไม้และไม้ตัดดอกอื่น ๆ จะต้องปราศจากเพลี้ยไฟ โดยการปลุกจากแหล่งที่ปลอดจากเพลี้ยไฟ และเจ้าหน้าที่ของไทยจะต้องมีการตรวจสอบแหล่งเพาะปลูกดังกล่าวเดือนละครั้งเป็นเวลา 3 เดือน หรือดอกไม้เหล่านี้ก่อนการส่งออกจะต้องผ่านการกำจัดเพลี้ยไฟด้วยการรมสารเคมีด้วยเมทิลโบรไมด์ นอกจากมาตรการดังกล่าวข้างต้นแล้ว เมื่อมีการขนส่งดอกกล้วยไม้ไปถึงท่าเรือ ณ ด่านกักกันของประเทศผู้นำเข้าแล้ว จะมีการสุ่มตัวอย่างเพื่อหาเพลี้ยไฟอีกครั้งหนึ่ง หากมีการตรวจพบเพลี้ยไฟ สินค้าอาจถูกทำลายหรือถูกส่งกลับประเทศ หรือทำการแก้ไขขึ้นอยู่กับระเบียบข้อกำหนดของประเทศนั้น ๆ สำหรับกรณีของญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา กำหนดให้มีการรมเมทิลโบรไมด์ซ้ำอีกครั้งก่อนอนุญาตให้มีการนำเข้าอีกครั้งหนึ่ง ในขณะที่ EU จะทำลายโดยการเผาทั้งทันที ซึ่งจะเห็นได้ว่าทาง EU เข้มงวดกับการนำเข้าดอกกล้วยไม้จากไทยมาก ในขณะที่ข้อเท็จจริงจากกรมวิชาการเกษตรพบว่าการตรวจพบเพลี้ยไฟในดอกกล้วยไม้จากไทยไป EU มีไม่ถึง 100 ละ 1 ทุกร้อยละตาม ณ ระดับร้อยละ 1 EU ยังคงถือว่าเป็นระดับที่มีนัยสำคัญในระดับสูง เนื่องจาก EU กำหนดให้ต้องการให้ดอกกล้วยไม้ของไทยปลอดจากเพลี้ยไฟร้อยละ 100

5. ยางพาราและผลิตภัณฑ์ยาง : การค้ายางพาราและผลิตภัณฑ์ยางพาราของไทย มีอุปสรรคทางการค้าที่มีใช้ภาษีไม่มากนัก กรณีสำคัญน่าจะเป็นเรื่องที่บราซิลกล่าวหาว่า ผู้ผลิตไทยทำการทุ่มตลาด (กรณีของ Anti-Dumping) ยางนอกรถจักรยานยนต์ จึงได้เรียกเก็บอากรขาเข้า สำหรับผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจากไทย ในอัตราร้อยละ 37.59-58.49 สำหรับประเทศอื่น ๆ จะกำหนดเป็นลักษณะกำหนดมาตรฐาน เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา มีกฎหมายอาหารและยาและเครื่องสำอาง กฎหมายและพระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยของผู้บริโภค และกฎหมายและพระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยในการใช้รถยนต์และการจราจรแห่งชาติ ที่กำหนดให้การควบคุมเรื่องความปลอดภัยในสินค้าประเทศอิสราเอลมีมาตรฐานกำหนดตามกระทรวงการค้าและอุตสาหกรรม เป็นเกณฑ์

6. น้ำตาล : การส่งออกน้ำตาลของไทยขณะนี้ประสบอุปสรรคต่าง ๆ ทางการค้าที่มีใช้ภาษีในลักษณะของการกำหนดโควตา และการถูกผูกขาดโดยองค์กรต่าง ๆ ดังเช่น สหรัฐอเมริกา กำหนดโควตาที่ปริมาณ 1.135 ล้านเมตริกตัน โดยไทยได้รับโควตา 14,343 เมตริกตัน ส่วนน้ำตาลทรายดิบกำหนดโควตาที่ปริมาณ 1.6 ล้านเมตริกตัน โดยไทยได้รับโควตา 21,346 เมตริกตัน สำหรับประเทศอินโดนีเซีย ได้กำหนดให้ผู้ผลิตน้ำตาลในเกาะชวาเท่านั้นที่สามารถนำเข้าน้ำตาลได้ และประเทศไต้หวันกำหนดให้นำเข้าน้ำตาลได้โดยรัฐวิสาหกิจ โดยนอกจากมาตรการดังกล่าวข้างต้นแล้ว เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้ในการอุปโภคบริโภคโดยตรง ดังนั้น การออกมาตรการ EU White Paper จึงมีผลกระทบที่ทำให้อุตสาหกรรมน้ำตาลจำเป็นต้องมีการปรับตัวอย่างมาก

นอกจากมาตรการที่มีใช้ภาษีแล้ว ยังมีมาตรการด้านภาษีที่เป็นอุปสรรคสำคัญอีกประการหนึ่งด้วย นอกจากนั้นในอุตสาหกรรมน้ำตาลยังมีการปกป้องจากประเทศผู้นำเข้า โดยเรียกเก็บภาษีในอัตราที่สูงด้วย เช่น ประเทศฟิลิปปินส์ มีการขึ้นภาษีนอกโควตาจากร้อยละ 60 เป็ร้อยละ 80 แต่เก็บจากประเทศออสเตรเลียน้อยกว่าที่เก็บจากผู้ส่งออกของอาเซียน

7. อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป : สินค้าอุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป จะประสบปัญหามาตรการกีดกันทางการค้า ซึ่งได้แก่ มาตรการเกี่ยวกับสุขอนามัย มาตรการเกี่ยวกับอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า รวมถึงมาตรการที่เกี่ยวกับด้านสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไปแล้วมาตรฐานของผลิตภัณฑ์อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปได้ผ่านการควบคุมของกรมประมงในระดับหนึ่งแล้ว เนื่องจากมีการตรวจมาตรฐานทางด้านสุขลักษณะของโรงงาน ซึ่งมีคู่มือที่อิงการปฏิบัติตามมาตรฐานสากล หรือมาตรฐานของประเทศคู่ค้าอยู่แล้ว นอกจากนี้ยังมีมาตรฐานผลิตภัณฑ์สินค้าของกรมประมงที่อ้างอิงมาตรฐานสากล และมาตรฐานของประเทศคู่ค้าอีกเช่นกัน

จากความคิดเห็นของนักวิชาการกรมประมงและสมาคมผู้ผลิตอาหารแช่เยือกแข็งไทย ได้ข้อสรุปว่าการใช้มาตรการต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นประเทศคู่ค้าสามารถทำได้เพราะเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคภายในของแต่ละประเทศให้มีความเสี่ยงน้อยลงในการบริโภคอาหาร โดยภาพรวมจะเห็นว่าการใช้มาตรการของสินค้าในกลุ่มนี้เป็นการใช้เพื่อควบคุมระดับของสารเคมีและยาปฏิชีวนะตกค้างหรือเชื้อจุลินทรีย์ ซึ่งสามารถที่จะทำได้ ถึงแม้ว่ามาตรฐานกลางอย่าง CODEX^{25]} จะไม่ได้กำหนดไว้ก็ตามเพราะสาร หรือเชื้อเหล่านี้อาจมีอันตรายต่อร่างกายของมนุษย์ ดังนั้นจึงเป็นไปได้ตามกฎหมายระหว่างประเทศที่สามารถที่จะควบคุมสาร หรือเชื้อ

---

^{25]} CODEX : International Food Law News CODEX / FAO / WHO / WTO-Food Safety and Health Implementation

เหล่านี้ได้ นอกจากนี้ต้นทุนในการทำตามมาตรฐานที่ประเทศคู่ค้ากำหนดนั้นยังคุมในเชิงพาณิชย์ ซึ่งผู้ประกอบการไทยน่าจะอยู่ในฐานะได้เปรียบประเทศคู่แข่งในเอเชียหลาย ๆ ประเทศในเรื่องของความพร้อมที่จะปฏิบัติให้สอดคล้องกับเงื่อนไขดังกล่าว

นอกจากนี้ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับ EU White Paper ซึ่งเป็นมาตรการที่เกี่ยวกับสินค้าเกษตร โดยเนื้อหาของมาตรการนี้จะครอบคลุมตั้งแต่ขบวนการผลิตจนถึงมือผู้บริโภค ซึ่งถ้าหากนำมาใช้จะทำให้เกิดปัญหามากกับผู้ประกอบการของไทย เนื่องจากมีต้นทุนค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น และผู้ประกอบการยังไม่สามารถที่จะปรับตัวรับกับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เหล่านี้ได้ ซึ่งในการปฏิบัติแล้วจะไม่คุ้มทุนที่ผู้ประกอบการของไทยทำตามกฎที่สหภาพยุโรปได้กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังมีประเด็นปลีกย่อยอีก ที่สำคัญประเภทนี้ของไทยถูกตีกลับ เนื่องจากมีการปิดฉลาก หรือพิมพ์ฉลากผิดเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

8. สินค้าปศุสัตว์ : มาตรการที่ประเทศคู่ค้าของไทยใช้กับสินค้าส่งออกประเภทปศุสัตว์ ส่วนใหญ่แล้วเป็นมาตรการที่มีใช้ภาษีที่เกี่ยวกับสุขอนามัย โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของผู้บริโภคในประเทศนั้น ๆ และเป็นการควบคุมให้ขบวนการผลิตอยู่สภาวะแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ และเป็นการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคที่อาจจะติดมากับเนื้อสัตว์ หรือสัตว์ อันจะส่งผลกระทบต่อประเทศคู่ค้าได้

โดยทั่วไป หลักปฏิบัติสำหรับการนำสินค้าปศุสัตว์ของประเทศผู้นำเข้าที่สอดคล้องกับหลักการของ OIE ^{26]} และ WTO ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 2 ขั้นตอนคือ

8.1 ขั้นตอนที่ 1 : การประเมินสุขภาพอนามัยสัตว์ ซึ่งจะ เป็นการประเมินโรคที่เกิดกับสัตว์ในประเทศผู้ส่งออกว่าประเทศผู้ส่งออกนั้น ๆ อยู่ในเขตของการปลอดโรคหรือเขตของการระบาดของโรค หรืออยู่ในเขตที่สามารถจัดการ ควบคุม และแก้ไขได้ ซึ่งการประเมินประเทศคู่ค้าในขั้นตอนที่ 1 นี้ ประเทศผู้นำเข้าจะสามารถประเมินได้ว่าจะอนุญาตให้ประเทศผู้ส่งออก ส่งออกผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ได้ในลักษณะสด หรือปรุงสุก

---

^{26]} OIE : Office International Des Epizooties

8.2 ขั้นตอนที่ 2 : เป็นการตรวจสอบควบคุมและดูแลทางด้านสุขลักษณะโรงงาน ซึ่งเป็นการตรวจสอบและรับรองว่าได้มาตรฐานตามข้อกำหนดของประเทศผู้นำเข้า

จากข้อกำหนดดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มีส่วนที่เกี่ยวข้อง คือ

1) โรคสัตว์ : มาตรการที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบควบคุม ป้องกันแพร่ระบาดของโรคสัตว์ ได้แก่ ใบอนุญาตนำเข้า ใบรับรองสุขอนามัยสัตว์ และการกำหนดอุณหภูมิ สำหรับเนื้อสัตว์แปรรูป ซึ่งปัญหาและอุปสรรคของไทยที่เกี่ยวข้องกับโรคสัตว์ที่สำคัญที่คู่ค้ามักจะใช้เป็นข้ออ้าง ได้แก่ ประเทศไทยอยู่ในเขตระบาดของโรค New Castle ในกรณีส่งออกเนื้อไก่สด และโรคปากและเท้าเปื่อยที่เกิดขึ้นกับสุกร โค และกระบือ ซึ่งปัญหาเหล่านี้นำมาสู่การห้ามนำเข้า เช่นกรณีการห้ามนำเข้าเนื้อไก่ในลักษณะสดในกรณีของออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ และในกรณีนำเข้าเนื้อไก่สดจากประเทศไทยไปได้ทุกวัน ต้องได้รับการรับรองว่าประเทศไทยอยู่เขตที่ปลอดโรค New Castle หรือการนำมาสู่การนำเข้าแบบมีเงื่อนไข เช่น ต้องแปรรูป ณ อุณหภูมิในเวลาที่กำหนด เช่น กรณีขอไก่ต้มสุกที่ส่งไปออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ต้องต้มที่อุณหภูมิ 75 องศาเซลเซียส 165 นาที หรือ 80 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 125 นาที และในกรณีของสุกรแปรรูปที่ส่งออกไปญี่ปุ่นต้องต้มหรือหนึ่งที่ 100 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 1 นาที ถ้าเป็นการทอดหรือย่างต้องที่ 70 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 30 นาที

2) การปนเปื้อน^{27]} : การปนเปื้อนจากสารปรุ่่งแต่ง สารเคมีหรือโลหะหนัก สารตกค้างจากยาฆ่าโรค และเชื้อจุลชีพ เชื้อแบคทีเรีย มาตรการสำคัญ ได้แก่ การกักกัน ทำลาย การสุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบสิ่งปนเปื้อน ณ ด่านกักกัน การห้ามใช้ยาปฏิชีวนะบางชนิดในอาหารสัตว์ การปิดฉลากเนื้อสัตว์จากฟาร์ม Organic โดยสมัครใจ การกำหนดระดับสำหรับสารปนเปื้อน การออกใบรับรองโรงงาน การให้สิทธิส่งออกสำหรับโรงงานที่ได้รับใบอนุญาตเท่านั้น และใบรับรองด้านสาธารณสุข ตัวอย่างมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการปนเปื้อนในสินค้าปศุสัตว์ส่งออกของไทย เช่น ในกรณีที่สาธารณรัฐเช็ก กำหนดระดับของสาร Arsenic ในเนื้อไก่สด ต้องไม่เกิน 0.1 mg/kg (ppm.)

ในเรื่องนี้นักวิชาการจากกรมปศุสัตว์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้มาตรการของประเทศคู่ค้า นักวิชาการมีความเห็นว่ามาตรการที่ประเทศคู่ค้าใช้กับประเทศไทยเป็นมาตรการที่ออกมาเพื่อมุ่งหวังที่จะคุ้มครองสุขอนามัยของผู้บริโภค และป้องกันการแพร่ระบาดของโรคสัตว์ภายในประเทศของเขา

---

^{27]} รายละเอียดเกี่ยวกับมาตรฐาน CODEX ที่เกี่ยวกับสารปนเปื้อน

ส่วนมาตรการอื่นที่เกี่ยวข้องที่เสมือนกับการกีดกันทางการค้า คือการส่งออกผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ไปประเทศมุสลิม เช่น ปัญหาการส่งออกเนื้อไก่สดไปบรูไน ปัญหาคือ บรูไน ไม่เชื่อมั่นในเครื่องหมายฮาลาลของไทย ซึ่งเป็นผลให้เราไม่สามารถส่งออกเนื้อไก่สดไปบรูไนได้โดยตรง ณ ปัจจุบันไทยต้องส่งออกไก่สดไปมาเลเซีย แล้วมาเลเซียส่งต่อไปให้บรูไนอีกต่อหนึ่ง

ในส่วนของมาตรการอื่น ๆ ซึ่งได้แก่มาตรการสวัสดิภาพสัตว์ นั้น นักวิชาการให้ความเห็นว่าเป็นมาตรการที่สามารถเพิ่มคุณภาพให้กับการส่งออกเนื้อไก่สดได้ และจะไม่เข้าข่ายการกีดกันทางการค้า เพราะการเลี้ยงไก่ในจำนวนมากต่อพื้นที่เลี้ยง 1 ตารางเมตร จะทำให้เกิดโรคได้ง่าย อย่างไรก็ตาม ภายในอนาคตเราสามารถส่งออกเนื้อสุกรในลักษณะสดได้ มาตรการสวัสดิภาพสัตว์ สำหรับการเลี้ยงสุกรน่าจะเข้าข่ายการกีดกันทางการค้า เนื่องจากข้อกำหนดให้ส่วนหนึ่งของคอก หรือเล้าจะต้องมีส่วนที่เป็นดินและมีต้นไม้ ซึ่งส่วนที่เป็นดินของคอกจะเป็นแหล่งที่สะสมของเชื้อโรค เพราะไม่สามารถชำระล้างทำความสะอาดได้

9. สิ่งทอ : อุตสาหกรรมสิ่งทอ เป็นอุตสาหกรรมที่มีปริมาณการส่งออกที่สร้างรายได้ให้กับประเทศในอันดับต้น ๆ โดยไทยได้อาศัยความได้เปรียบในด้านต้นทุน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของค่าจ้างแรงงานที่ต่ำ ค่าวัตถุดิบที่ถูก จึงทำให้มีผู้ผลิตในอุตสาหกรรมนี้มีจำนวนมาก ตั้งแต่ผู้ประกอบการขนาดเล็ก ไปจนถึงผู้ประกอบการขนาดใหญ่ ที่สามารถสร้างเครื่องหมายการค้าของตนเอง และเป็นที่ยอมรับในตลาดโลกได้และจากความได้เปรียบดังกล่าวนี้เองทำให้อุตสาหกรรมสิ่งทอ เป็นอุตสาหกรรมการผลิตที่ครบวงจร กล่าวคือ มีการผลิตตั้งแต่ระดับเส้นใย เส้นด้าย ผ้าผืน รวมไปถึงการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป

สำหรับการค้าและการส่งออกอุตสาหกรรมสิ่งทอนั้น ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่อยู่ภายใต้ความตกลงสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ภายใต้องค์การการค้าโลก^{28]} ดังนั้นการผลิตเพื่อการส่งออกสินค้าประเภทสิ่งทอนั้น จึงสามารถผลิตได้โดยมีตลาดที่สามารถรองรับการผลิตได้อยู่แล้ว โดยมีตลาดขนาดใหญ่อยู่ที่สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป อย่างไรก็ตามการจำกัดโควตาส่งออกเองของอุตสาหกรรมสิ่งทอก็ประสบกับมาตรการที่มีใช้ภาษีที่เป็นอุปสรรคทางการค้าที่สำคัญ คือ มาตรการด้านสิ่งแวดล้อมและมาตรการต่อต้านการทุ่มตลาด

สำหรับมาตรการทางด้านสิ่งแวดล้อมนั้น เป็นการอ้างถึงการใช้สารโลหะหนักที่มีอยู่ในสี ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่สำคัญในกระบวนการผลิตในการพอกย้อมผลิตภัณฑ์สิ่งทอ โดยผลกระทบของมาตรการนี้ จะส่งผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าผืน ไปจนถึงผลิตภัณฑ์

---

^{28]} Agreement on Textile and Clothing : ATC WTO

ประเภทเสื้อผ้าสำเร็จรูป ซึ่งจากมาตรการดังกล่าว แม้ว่าผู้ผลิตในอุตสาหกรรมสิ่งทอนั้นจะสามารถเปลี่ยนวัตถุดิบที่ใช้ในการพอกย้อมให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประเทศผู้นำเข้าได้ แต่อาจต้องประสบปัญหาในเรื่องของทุนการผลิตที่สูงขึ้น ซึ่งการกำหนดมาตรการดังกล่าวมีข้อนำสังเกตประการหนึ่ง คือ ประเทศที่มีการออกใช้มาตรการดังกล่าวเป็นประเทศที่สามารถผลิตวัตถุดิบที่ใช้ในการพอกย้อมได้ในระดับที่กำหนด ซึ่งอาจจะเป็นการผูกขาดในการขายวัตถุดิบดังกล่าวให้กับประเทศที่ไม่สามารถผลิตวัตถุดิบที่ใช้ในการพอกย้อมดังกล่าวได้ นอกจากนี้จะมีปัญหาในเรื่องต้นทุนของวัตถุดิบแล้ว ปัญหาที่ติดตามมาคือการรับรองในการตรวจรับมาตรฐานเพื่อให้ได้คุณภาพตามที่ประเทศผู้นำเข้ากำหนด เนื่องจากการตรวจสอบคุณภาพทั้งภาครัฐและภาคเอกชนยังไม่สามารถเป็นที่ยอมรับได้ ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องขอการรับรองมาตรฐานดังกล่าวจากต่างประเทศ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง ทำให้ผู้ผลิตสิ่งทอภายในประเทศได้รับผลตอบแทนที่ลดลง

นอกจากนั้นมาตรการที่มีใช้ภาษีที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่ออุตสาหกรรมสิ่งทอไทยอีกมาตรการหนึ่งคือ มาตรการต่อต้านการทุ่มตลาดซึ่งมาตรการดังกล่าวนี้ในปัจจุบันจะกระทบต่อผลิตภัณฑ์ประเภทเส้นด้ายและเส้นใยสังเคราะห์เป็นส่วนใหญ่ โดยสาเหตุสำคัญประการหนึ่ง คือ การที่ผู้ผลิตในผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมีการผลิตที่เกินปริมาณความต้องการของผู้ใช้ภายในประเทศ ซึ่งจะต้องมีการส่งออกไปตลาดยังต่างประเทศ แต่จากลักษณะการแข่งขันที่ค่อนข้างสูงในตลาดต่างประเทศ ทำให้อาจมีความแตกต่างในด้านของราคาที่ขายในประเทศและนอกประเทศได้ โดยผลกระทบต่อมาตรการดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อค่อนข้างรุนแรงมาก เพราะมีการกำหนดระยะเวลาการเก็บภาษีที่ค่อนข้างยาวนาน (5 ปี) ทำให้ผู้ผลิตอาจสูญเสียตลาดเนื่องจากไม่สามารถแข่งขันในด้านราคาได้ โดยการประกาศใช้มาตรการต่อต้านการทุ่มตลาดนั้น ถือได้ว่าเป็นมาตรการที่อยู่นอกเหนือการควบคุมทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนของประเทศ ดังนั้นการติดตามข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลาในเรื่องดังกล่าว จึงเป็นเรื่องที่สำคัญมากประการหนึ่งทั้งนี้เพื่อให้ผู้ผลิตสามารถเตรียมตัวเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้

นอกเหนือจากมาตรการที่มีใช้ภาษีที่เป็นอุปสรรคต่ออุตสาหกรรมสิ่งทอดังกล่าวแล้ว สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือการที่ปัจจุบันมีการกำหนดโควตาให้กับประเทศผู้ส่งออกทำให้การผลิตยังมีโอกาสที่จะมีตลาดรองรับได้ แต่ในปี พ.ศ. 2548 อุตสาหกรรมสิ่งทอจะมีการเปิดให้มีการแข่งขันกันอย่างเสรี ซึ่งเมื่อมีการแข่งขันกันอย่างรุนแรงจากผู้ผลิตภายในประเทศผู้นำเข้า และผู้ผลิตภายนอกประเทศ อาจทำให้แนวโน้มของการกีดกันทางการค้า โดยใช้มาตรการที่มีใช้ภาษีจะมีมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตที่ทำให้ความได้เปรียบในการแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ในตลาดโลกของไทยลดลง

10. อัญมณีและเครื่องประดับ : อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับเป็นอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพสูงและมีมูลค่าการส่งออกสูงถึง 5,858,649,178 บาท ^{29]} เนื่องจากความสามารถในการผลิตที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานของไทย อีกทั้งแรงงานภายในประเทศก็จัดได้ว่าเป็นแรงงานที่มีฝีมือติดอันดับต้น ๆ ของโลก สำหรับรูปแบบการผลิตของอุตสาหกรรมนี้ สามารถผลิตได้ในระดับต้น ๆ ตั้งแต่ในระดับครัวเรือน จนถึงเป็นโรงงานขนาดกลางและขนาดใหญ่ โดยมีการนำเข้าวัตถุดิบ เครื่องมือ อุปกรณ์จากต่างประเทศ และมาผ่านการเจียรไนภายในประเทศ ก่อนที่จะทำการส่งขายให้ประเทศต่าง ๆ ในตลาดโลก ซึ่งกระบวนการเจียรไนภายในประเทศ ก่อนที่จะทำการส่งขายให้ประเทศต่าง ๆ ในตลาดโลก ซึ่งการส่งออกนี้มีทั้งแบบที่อาศัยเครื่องหมายการค้าจากต่างประเทศและที่มีเครื่องหมายการค้าเป็นของตนเอง โดยในแต่ละประเทศที่นำเข้าจะมีการกำหนดคุณลักษณะพื้นฐานของผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างที่ออกไปขึ้นอยู่กับความต้องการของบริษัทผู้ค้า และผู้บริโภค อย่างไรก็ตาม ในบางประเทศอาจจะต้องผ่านการตรวจสอบควบคุมคุณภาพจากเจ้าหน้าที่เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานของประเทศนั้น ๆ กำหนด เช่น ในประเทศอังกฤษ มีการกำหนดมาตรฐานของเครื่องประดับทองว่าต้องมีทองอย่างน้อย 9 k และประเทศฝรั่งเศส มีการกำหนดมาตรฐานเครื่องประดับทองว่าต้องมีทองอย่างน้อย 18 k อย่างไรก็ตาม มาตรฐานของทั้ง 2 ประเทศมิได้เป็นอุปสรรคทางการค้าอัญมณีและเครื่องประดับของไทย

สำหรับอุปสรรคทางการค้าที่สำคัญของอัญมณีและเครื่องประดับของไทย จะเป็นเรื่องของภาษีจากภายในและภายนอกประเทศโดยในบางประเทศยังมีการเก็บอัตราภายในอัตราที่สูงอยู่ เช่น ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป และประเทศในแอฟริกาใต้ หรือการเรียกเก็บภาษีที่มีความซ้ำซ้อน เช่น ในประเทศเกาหลีใต้มีการเรียกเก็บภาษีนำเข้า และภาษีฟุ่มเฟือยตลอดจนภาษีมูลค่าเพิ่ม แต่สำหรับปัญหาภายในประเทศจะเป็นเรื่องของการเก็บภาษีสินค้าที่เป็นเครื่องมือเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิตในอัตราที่สูง รวมถึงการเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในสินค้าที่เป็นวัตถุดิบ โดยที่ขั้นตอนการคืนภาษีมูลค่าเพิ่มนั้นล่าช้าและซับซ้อนในทางปฏิบัติ จึงเป็นสาเหตุให้ผู้ผลิตจากต่างประเทศ ย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศอื่น ๆ ที่มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่า เช่น ประเทศเวียดนาม และประเทศจีนจึงเป็นสาเหตุให้ความสามารถในการส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับของไทยมีแนวโน้มลดลงในอนาคต

ในส่วนของมาตรการที่มีใช้ภาษีนั้นจะเป็นเรื่องของการควบคุมในเรื่องของมาตรฐานและการปิดฉลากเพื่อแสดงคุณสมบัติของสินค้าซึ่งไม่ค่อยมีผลกระทบต่อการผลิตเหมาะสมสำหรับมาตรฐานและคุณภาพถือเป็นเรื่องที่สำคัญในการค้าของอุตสาหกรรมนี้ โดยมาตรการที่อาจจะเป็นอุปสรรคต่อการค้าในอนาคตได้ คือมาตรการเรื่องของการใช้แรงงานเด็ก เพราะเนื่องจากประเทศไทยมีการผลิตตั้งแต่ในระดับครัวเรือนไปจนถึงอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ในกรณีการผลิตโดยบริษัทขนาดย่อม และขนาดกลางอาจจะเป็นเป้าหมายของผู้ค้าและผู้แข่งขัน

^{29]} : สถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับระดับชาติ, 2545

ในการใช้นโยบายเรื่องการใช้แรงงานเด็กในการกีดกันทางการค้า มาตรการดังกล่าวคาดว่าจะ
น่าจะไม่มีปัญหาเกี่ยวกับบริษัทของขนาดใหญ่เพราะมีการควบคุมการผลิตที่เข้มงวด แต่สำหรับ
อุตสาหกรรมขนาดเล็ก และขนาดย่อมแล้ว การใช้แรงงานเป็นเรื่องที่ควบคุมได้ยากในทาง
ปฏิบัติ

11. เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ : สินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์
นั้น มีลักษณะการดำเนินธุรกิจในหลายรูปแบบ ตั้งแต่การเป็นผู้ผลิตที่คนไทยเป็น
เจ้าของไปจนถึงการมีบริษัทข้ามชาติมาจากต่างประเทศมาลงทุนโดยมาตรการที่มีใช้ภาษีม
ผลกระทบโดยตรงต่ออุตสาหกรรมนี้ โดยสามารถแบ่งแยกได้ 3 ลักษณะ คือ

1. มาตรการทางด้านการต่อต้านการทุ่มตลาด
2. มาตรการทางด้านมาตรฐานสินค้า
3. มาตรการทางด้านการขอรับใบอนุญาต

สินค้ามาตรฐานที่มีใช้ภาษีที่เป็นอุปสรรคที่สำคัญ ได้แก่ มาตรการทางด้าน
การต่อต้านการทุ่มตลาด และมาตรการทางด้านมาตรฐานสินค้า สำหรับมาตรการการขอรับ
ใบอนุญาตนั้น เป็นมาตรการโดยทั่วไปที่ประเทศผู้นำเข้าออกมา เพื่อที่จะสามารถตรวจสอบ
การนำเข้าได้ จึงอาจกล่าวได้ว่ามาตรการดังกล่าวไม่ได้เป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการค้าระหว่าง
ประเทศ

แต่สำหรับมาตรการต่อต้านการทุ่มตลาดนั้น ถือได้ว่าเป็นมาตรการที่เป็น
อุปสรรคทางการค้าที่สำคัญต่ออุตสาหกรรมนี้อย่างมาก เพราะโดยทั่วไปอุตสาหกรรม
เครื่องใช้ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์มีลักษณะการแข่งขันมาก และมีต้นทุนการผลิตและ
เทคโนโลยีในระดับที่ใกล้เคียงกัน ความแตกต่างทางด้านราคาจึงมีไม่มาก เมื่อมาตรการ
ต่อต้านการทุ่มตลาดเรียกเก็บภาษีในแต่ละบริษัทที่แตกต่างกันไป ทำให้บริษัทที่ถูกเก็บภาษีใน
อัตราที่สูง มีความสามารถในการแข่งขันที่ลดลง เมื่อเทียบกับบริษัทที่ถูกเก็บภาษีในอัตราที่ต่ำ
กว่า แม้ว่ามาตรการดังกล่าวสามารถนำมาใช้ได้ตามข้อตกลง GATT/WTO ก็ตาม แต่
อย่างไรก็ดีสำหรับวิธีการปฏิบัติตามมาตรการแล้ว ยังถือได้ว่าเป็นอุปสรรคทางการค้า เช่น
การประกาศรายชื่อของบริษัทที่ทำการทุ่มตลาด ผลกระทบที่เกิดขึ้นทันทีคือทำให้บริษัทที่ถูก
ประกาศรายชื่อเริ่มสูญเสียตลาดไป นอกจากนี้การตรวจพิสูจน์เพื่อค้นหาต้นทุนที่แท้จริง อาจ
ทำด้วยความไม่โปร่งใส ทำให้บริษัทส่งออกได้รับผลกระทบจากมาตรการทางการค้าที่ไม่เป็น
ธรรมได้

อุปสรรคที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือนอกจากเรื่องของมาตรการที่มีใช้ภาษีที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ ดังที่กล่าวมาแล้ว ในอนาคตจะมีการประกาศใช้มาตรการที่สำคัญจากกลุ่มประเทศในสหภาพยุโรป คือ มาตรการเรื่องการควบคุมเศษเหลือทิ้งของผลิตภัณฑ์ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ (WEEE)^{30]} ถึงแม้ว่าญี่ปุ่นจะมีมาตรการที่คล้ายคลึงกัน แต่ความเข้มงวดในการปฏิบัตินั้นมีน้อยกว่ามาตรการที่ออกมาจากกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป ซึ่งถึงแม้ว่าจะเปรียบเทียบในเรื่องการควบคุมเศษเหลือทิ้งของสหภาพยุโรป จะมีข้อได้เปรียบอย่างมากจากประเทศผู้นำทางด้านเทคโนโลยี เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น รวมถึงประเทศกำลังพัฒนา ที่เป็นฐานการผลิตของประเทศดังกล่าว ซึ่งการออกมาตรการดังกล่าวเป็นเสมือนการแข่งขันกันระหว่างประเทศพัฒนาแล้วด้วยตนเอง โดยจะทำให้รูปแบบการค้าในอุตสาหกรรมนั้น เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทำให้เกิดต้นทุนต่อผู้ผลิตและผู้ส่งออก สำหรับประเทศที่ผลิตนอกกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป ซึ่งในบางประเด็น มาตรการดังกล่าวไม่สามารถทำได้ในทางปฏิบัติ

นอกจากจะมีข้อได้เปรียบ ในเรื่องของการปฏิบัติตามมาตรการดังกล่าวที่จะก่อให้เกิดต้นทุนต่อผู้ผลิตอย่างมากแล้ว ปัญหาในเรื่องโครงสร้างภาษีภายในประเทศก็อาจเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการดำเนินการตามมาตรการดังกล่าวของสหภาพยุโรปด้วย

12. ไม้และเครื่องเรือน : ปัญหาที่เป็นอุปสรรคเกี่ยวกับมาตรการกีดกันทางการค้าในการส่งออกของอุตสาหกรรมไม้และเครื่องเรือนไทย จะพบว่าปัญหาทางด้านการส่งออกที่ถูกกีดกันนั้นจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับทางด้านสิ่งแวดล้อม ที่ประเทศเนเธอร์แลนด์ และฟินแลนด์ ได้มีการนำเอามาใช้ โดยอ้างว่าเป็นการยับยั้งการทำลายป่าไม้ แต่ประเทศไทยก็ได้พยายามแก้ไขปัญหามาโดยความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนจนทำให้ปัญหาเริ่มเบาบางลง แต่การส่งออกไปประเทศฟินแลนด์ และเนเธอร์แลนด์ มีมูลค่าน้อยมาก จึงไม่ค่อยมีผลกระทบเท่าใดนัก

ในด้านคู่แข่งชั้นที่สำคัญของไทย ได้แก่ มาเลเซีย เนื่องจากมาเลเซียมีระบบการทำงานที่แตกต่างจากของไทย คือ มาเลเซียจะใช้ระบบกระจายให้กับโรงงานต่าง ๆ ทำให้ต้นทุนไม่สูงมากนัก ผิดกับของไทยที่จะเริ่มต้นจากการซื้อสวนมาแปรรูปไม้ จนกระทั่งทำเป็นชิ้นส่วนรวมไปถึงการบรรจุหีบห่อ จึงทำให้มีต้นทุนการผลิตที่สูงกว่า แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยแท้จริงกับอุตสาหกรรมประเภทนี้ จะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นภายในประเทศมากกว่า ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยได้มีการอนุญาตให้มีการส่งออกไม้ได้ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญของอุตสาหกรรมนี้ไปยังประเทศคู่แข่งได้ทำให้เกิดการขาดแคลนวัตถุดิบคือไม้ภายในประเทศไม่เพียงพอต่อการใช้ในการผลิต ทำให้ประเทศคู่แข่งสามารถที่จะผลิตสินค้ามาแข่งขันกับสินค้าเครื่องเรือนของประเทศไทยได้

^{30]} Waste from Electric and Electronic Equipment – WTO

13. เหล็กและเหล็กกล้า : อุตสาหกรรมเหล็กกล้าของไทย ไม่เคยมีการส่งออกเนื่องจากในอดีตที่ผ่านมามีการผลิตไม่เพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ แต่ปัจจุบันมีการส่งออกเนื่องจากกำลังการผลิตของเหล็กกล้าในประเทศไทยมีถึง 10 ล้านตันต่อปี ซึ่งความต้องการเหล็กภายในประเทศที่ผ่านมาก็มีสูงถึง 10 ล้านตันต่อปีเช่นเดียวกัน แต่ภายหลังการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2539 เป็นต้นมา ความต้องการเหล็กกล้าภายในประเทศลดลงเหลือเพียง 3 ล้านตันต่อปี เนื่องจากอัตราการก่อสร้างอาคารสูงต่าง ๆ รวมทั้งหมู่บ้านได้ลดลง ภายหลังเกิดภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ จึงทำให้มีปริมาณการผลิตเหลือ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งให้มีการส่งเหล็กที่ผลิตได้ออกไปยังตลาดโลก

การส่งออกเหล็กของไทยประสบกับปัญหาในด้านมาตรการกีดกันทางการค้ามากที่สุด ได้แก่ปัญหามาตรการต่อต้านการทุ่มตลาด ซึ่งเรื่องนี้สมาคมโลหะไทยได้ให้ความเห็นว่าราคาขายเหล็กภายในประเทศอยู่ที่ 400 กว่าเหรียญสหรัฐอเมริกา/ตัน แต่ที่เราส่งออกไปขาย คือ ที่ 300 กว่าเหรียญสหรัฐต่อตัน จึงทำให้เกิดปัญหาขึ้น เนื่องจากราคาขายที่ประเทศสหรัฐอเมริกาอยู่ที่ 400-500 เหรียญสหรัฐต่อตัน และที่อังกฤษอยู่ที่ราว ๆ 1,000 เหรียญสหรัฐต่อตัน ทำให้อุตสาหกรรมภายในประเทศของประเทศคู่ค้าประสบปัญหา เนื่องจากราคาขายของไทยต่ำกว่ามาก จึงทำให้ประเทศคู่ค้าดังกล่าวใช้มาตรการการกีดกันทางการค้ากับสินค้าเหล็กของไทย ซึ่งความจริงแล้วราคาเหล็กที่ประเทศไทยส่งไปขายนั้น ไม่ได้เป็นการทุ่มตลาด และตัดราคากับคู่ค้าแต่อย่างใด และนอกจากนั้นราคาเหล็กที่เราส่งไปขายยังเป็นราคาที่ไทยเราได้กำไรในการผลิตอยู่แล้วเช่นเดียวกัน

14. รองเท้าและเครื่องหนัง : อุปสรรคทางการค้าของรองเท้าและเครื่องหนัง ในขณะนี้คือการเก็บภาษีต่อต้านการทุ่มตลาด ซึ่งได้แก่กลุ่มสหภาพยุโรปและนิวซีแลนด์ นอกจากนี้สหรัฐอเมริกาได้มีกฎหมายและระเบียบการนำเข้าสินค้าที่ผลิตจากสัตว์ป่า และบรูไน ไม่อนุญาตให้นำเข้าผลิตภัณฑ์ที่นำหนังสุกรมมาทำเป็นรองเท้า กระเป๋า และเครื่องหนังอื่น ๆ

อุตสาหกรรมรองเท้า และเครื่องหนังไทย ส่วนใหญ่เป็นการรับจ้างการผลิต โดยบริษัทจากต่างประเทศเป็นผู้ออกแบบ และให้ใช้เครื่องหมายการค้าของผู้ว่าจ้าง ดังนั้นการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษี เช่น เรื่องของสิ่งแวดล้อม แรงงาน และอุปสรรคทางการค้า จึงไม่เกิดขึ้น เพราะผู้ว่าจ้างเป็นผู้นำเข้าและตรวจสอบการผลิตเอง

จากมาตรการที่มีใช้ภาษี (NTMs) และการกีดกันการค้าที่มีใช้ภาษี (NTBs) ตลอดจนชนิดของสินค้าต่าง ๆ ของประเทศไทย ที่ส่งออกไปขายยังตลาดโลกดังกล่าว ผู้ผลิตและผู้ส่งออกของไทยจึงควรจะได้มีความตระหนักในการเตรียมตัวและเตรียมการผลิตให้สอดคล้องกับมาตรการดังกล่าวขององค์การการค้าโลก ทั้งนี้เพื่อที่จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสินค้าที่ผลิตของประเทศและจะส่งออกไปจำหน่ายยังประเทศคู่ค้าต่าง ๆ ทั่วโลก หากผู้ผลิตและผู้ส่งออกของไทย ขาดการศึกษาอย่างทอ่งแท้ในกฎระเบียบขององค์การการค้าโลกที่เกี่ยวข้องแล้ว ก็จะทำให้เกิดปัญหาในการผลิตและการส่งออกของสินค้านั้น ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหากับผู้ผลิตและผู้ส่งออกอื่น ๆ อย่างมากทีเดียว

เอกสารอ้างอิง :

1. กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2544, องค์การการค้าโลก
2. กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2544, ความตกลงว่าด้วยการเกษตรภายใต้องค์การการค้าโลก
3. สำนักเจรจาการค้าพหุภาคี, กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2544, กฎแหล่งกำเนิดสินค้า
4. กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2544, มาตรการที่มีใช้ภาษี และการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษี
5. WTO, 2002, Tariff and Non-Tariff Measures.
6. Agriculture and Agri-Food Canada, 2002, Trade Topics, Sanitary and Phytosanitary (SPS) Measures.
7. Canadian Department of Foreign Affairs and International Trade, 2002, Trade Negotiations and Agreements on Non-Tariff Measures.
8. The Businessmen's Association of Romania, 2002, Non-Tariff Measures Affecting Export.
9. WTO, 2002 Waste from Electric and Electronic Equipment.
10. WTO, 1998, Office of International Des Epizooties.
11. WTO, 2002, International Food Law News-CODEX / FAO / WHO / WTO.
12. WTO, 2002, White Paper on International Trade.

